

Szövetség

ARADI KULTURÁLIS SZEMLE

— XXIV. ÉVFOLYAM, 6. (139.) SZÁM —

Decemberi fények – anno

(László Ferenc felvétele)

**ÁLDOTT, BÉKÉS KARÁCSONYT ÉS JÓ EGÉSZSÉGBEN, BOLDOGSÁGBAN ELTÖLTÖTT,
SIKEREKBEN GAZDAG ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK ÉS MUNKATÁRSUNKNAK!**

A R A D
2020. december

KURUNCZI FERENC TÉLI PILLANATAI

Vadkacsák a Maroson

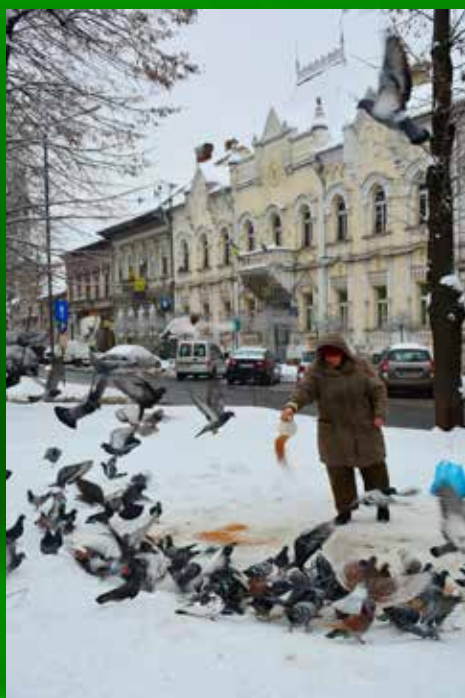
Hattyúk a folyón

Napnyugta

Havas bogyók

Téli pillanatkép

Téli csend a Salacz parkban

Arad belvárosában

Tartalom

Juhász Béla: Más karácsony	1
Irodalom, művészet	
Frideczky Katalin: Előremenekülés	2
Radnai István: Karácsonyi borleves	4
Szabó Péter: Őseim	5
Bencze Mihály: Hozzám forrasztott a szerelem	5
Grosz László: Karácsony... végre	6
Regéczy Szabina Perle: Nem akartam...	6
Ódry Mária: Igazi ősz	7
Dr. Perneki-Simonsits István: Szavatosság	7
Nótáros Lajos: Asszony, aki nincs (3.)	8
Tatár Etelka: Chicagói levél	
<i>A káosz színe és fonákja</i>	10
Memoár	
Matekovits Mihály: Emlékeimből (3.)	12
Csotó Nagy Mária: Boldogság, gyere haza!	15
Koreck Aladár: Remember: Vekov Károly	16
Hitélet	
Bátkai Sándor: Az Édentől a megváltásig	18
Horváth Csaba: Az imalánc	19
Helytörténet	
Juhász Béla: Közszállításról, járműgyártásról - Aradon	21
Egészség	
Dr. Vajda Sándor: 150 éve született	
<i>BOLDOG NÉMETÚJVÁRI HERCEG DR. BATTHYÁNY STRATTMANN LÁSZLÓ, a szegények orvosa</i>	22
Útinapló	
Puskel Péter: Október az Al-Dunán	24
Szabó István: Kék tenger, mondd el a világnak... (2.)	26
Humor	
Kövér Péter: A leányzók örök tavasza, avagy Schneider bácsi műkeze	27
Ujj János: Humor, ami a csöven kívül	30
Szabó István: Riccardi	31
Tudomány	
Makai Zoltán: Életünk is egy nagy-nagy játék	32
Azt írta az újság	
Piroska István: A trianoni határokról nem levéltári források alapján	34
Sport	
Piros Dénes: Emlékeim a báróról (1.)	36
Keresztretjétny	
Brittich Erzsébet: Az Alföld festője	38
Búcsúunk	
Matekovits Mihály, Almási Vince: Pedagógusokra emlékezünk	39

MÁS KARÁCSONY

Más lesz az idei karácsony. Ugyanúgy, mint ahogy „más ez az szerelem”, Bágya András zenéjére, Toldy Mária előadásában. Ugye, emlékeztek? Ti, akik voltatok boldogok, akik értékeltétek a dallamos zenével díszített, értelmes szövegeket – G. Dénes György jóvoltából.

A szerelem miniatürizálódott, azaz aprócska érzelmmé zsugorodott sokunk lelkében. De nem hunyt ki teljesen a vágy, a szívbemarázó érzélem, a szeretetté degradálódott szerelem.

Karácsony – a szeretet ünnepe. Feldíszított fenyőfa a szoba közepén, alatta szépen csomagolt ajándékok, a 400 LED-éggő jól megtervezett vibrálása, csillagszórók lenyűgöző szikrázása, a hangszórókból méltóságteljesen szétterülő *Mennyből az angyal*, régi karácsonyokra emlékeztető, egy-egy könnyecseppet kibuggyantó setesuta dalolás, a kicsik csillogó tekintete, az öregek titkolni próbált könnyei, az eltávozottakat emlékekbe foglaló, távolba tekintő pillantások, az Ünnepet tisztelő, hagyományokat megőrző szívdobbanások, végtelen ölelések.

Ünnep.

Idén kicsit más. Nem változott meg teljesen. Csak formailag. A lényeg megmaradt. A szeretet, a ragaszkodás megmaradt. Az ölelések ugyanolyan erőteljesek, mint tavaly, a gondolatok ugyanolyan mélyek, mint ahogy hosszú évek óta megszoktuk.

Senki, semmi sem tudja elrabolni tőlünk ünnepeinket. Sem politika, sem járvány, sem egyéb cselszövés. Ünnepeink megmaradnak szívünkben, szeretteink megőrzik helyüket lelkünkben. Nem engedjük meg, hogy holmi világjárványok beleszóljanak méltóságteljes ünneplésünkbe!

Boldog karácsonyt! Vírusmentes új évet kívánunk minden szeretett olvasónknak!

Juhász Béla

Kett Groza János grafikája

Frideczky Katalin

ELŐREMENEKÜLÉS

Megint itt a szilveszter! És én újra fölveszem a harcot a magánnyal. Elutazom előle. Kiveszek egy szobát valahol, ahol ugyan kétszer olyan magányos leszek, mint otthon, de ezt legalább én választottam. Rendszerint egyedül vagyok az egész szállodában. A tulaj is máshol mulat. Rám bízzák a kulcsot. A magam ura vagyok. A *Magány Ura*. Mindenhová reggel érkezem. A távozás napján viszont a legutolsó járattal jövök haza. Mindenből ki akarom facsarni az utolsó cseppet is.

Az első nap ráérős. Ismerkedős, fotóztatós. Még nem jártam az országnak ebben a szegletében. Szép fekvésű, csendes kisváros, nagy híré manufaktúrával. A környék is barátságos, számtalanszor láttam vonatból, átutazóban. Már régen kinéztem magamnak. Most itt vagyok. Süt a nap. A kedvem derűs, várakozással teli. Nagyon hideg van. Holnapra még hidegebbet mondanak. Szikrázó fehér hótakaró borítja az utakat, járdákat. Vigyázni kell, csúszós! Mindent megnézek, amit a városka kínál. Templomot, múzeumot, parkokat, emlékműveket, üzletsort. Megcsörren a mobilom. Egy kedves rokon. Boldog új évet kíván. Én is neki. Jólesik, hogy gondolt rám. Négyre visszamegyek a szállodába. Hamar sötétedik.

Másnap reggel, ahogy kinézek a függöny mögül, éppen elkapom a kelő napot, két fenyő ágai között. Most már értem, miért szerepel vörös korong Japán nemzeti zászlaján. A *felkelő nap országa*. Mínusz húsz fok van. Minden meleg holmit magamra húzok. Úgy nézek ki, mint egy kitömött medve. Óvatosan lépdelek hótaposó csizmámban. A térképen kinéztem, merre megyek majd, mi fér bele a mai napba. Éppen a nappal szemben kell menni. Imádok a nappal szembe menni. Régi vágyam, hogy reggel elinduljak, mindig a nappal szembe, míg le nem nyugszik. És ahol az este ér, szállást kérek, mint a mesebeli vándor. Még nem sikerült valóra váltanom ezt az álmot. Jó darabon kocsúton kell mennem, amíg elérem a szomszédos települést. Nem bánom. A nap végig az arcomba süt. Korán van, ráérek. De utolér egy autó,

és kéretlenül megáll. Felajánlják, hogy elvisznek. Beszállok, nem akarom megsérteni őket. Jó szándékú emberek. Megegett a szívük rajtam. Hideg van. Mínusz húsz fok. Azt hiszik, szívességet tesznek nekem. Nem tudják, hogy én egy csellengő vagyok, és nem szándékom hamar odaérni sehol. Nem győzőm kérni, hogy tegyenek már ki! De biztosítanak, hogy ők is éppen oda tartanak, ahová én, sose szabadkozzak! Végre megszabadulok tőlük, és elindulok hegynek föl, hogy megnézzem a híres várromot. Fentről gyönyörű kilátás nyílik a falura. Ha leértem, majd elidőzők benne. Megnézem a fekete fatornyú templomot, és biztos találok régi parasztházakat is. Talán még egy itatra is betérek a kocsmába. Ám pechemre megint egy jó szándékú emberre akadok, aki, miután megtudja következő úti célomat, azonnal útbaigazít, sőt jó darabon el is kísér. Pá falu, pá templom, pá kocsmá, sose látlak többé! A nap most oldalról ér. Bal felől dombok halmái, mintha homokozó formával rakták volna egymás mellé. Most egy róka fut át a havas mezőn. Csak *szemlencsevégre* tudom kapni. Látok még két felröppenő fáciánt és később egy vörösvércsét, aki a kedvemért megül egy kopár fa csúcsán, és megvárja, míg lefényképezem. Megpróbálom jól észbe vésni az utat, hogy visszafelé is megtaláljam. Utólag jut eszembe, hogy nem ártott volna képeket készítenem néhány jellegzetes támpontból. A második település kocsmájában megpihenek kissé. Fölmelegszem a fűtőtest és egy feles szilvapálinka mellett. Később megnézem a református erődtemplomot és a barokk katolikust, majd visszafordulok, egyéb látnivaló híján. Betérek a murvás útra, amerről jöttem. Délután két óra van, négyig vígan hazaérek, sőt még lesz időm némi piát is venni estére, hogy felköszöntsem az újévet. A dombok most jobb felé esnek, és mintha közelebb kerültek volna hozzám. Az út biztatóan kiszélesedik, és szinte hívogat, hogy kövessem. A murva a hó alatt itt fekete, nem úgy, mint idefelé. De pánikra semmi ok. A fennsík egy pontján mindhárom települést belátni. Süt a nap, és én jól

érzem magam. Elővehetném a térképet, de fölösleges, ez az út nem jelzett. Különben is a nap után remekül lehet tájékozódni. Ha pedig minden kötél szakad, még mindig elindulhatok lefelé. A települések a völgyben vannak. Az út egy murvabányába torkollik, és sehová nem vezet. Inkább visszafordulok. Jobb felől elkerített fenyőerdő. Talán a kerítés mellett haladva rátalállok az útra. Átvágok a hóborította szántáson, botladozva, el-elsüllyedve egy-egy havas mélyedésben. Nyuszi nyomainak kettős gyöngysora vezet cikkcakkban ide-oda. Aggódni kezdek. Minden kirándulásomon akad egy pont, ahol nemcsak az utat, de a hidegvéretem is elveszítem. Fennhangon átkozódok, és mint egy megzavarodott egér a labirintusban, összevissza futkosok. Reménytelen hajtókanyarokban szelem keresztül-kasul a fennsíkot az út megtalálásának reményében, miközben gyakorlatilag egy helyben topogok, és az idő múlik. A falut megpillantom a völgyben. Karnyújtásnyira van, de elérhetetlen. Innen nem vezet út oda. Mindenütt végeláthatatlan hóbuckás szántók, szűrős bozótosok, murvagödrök. És az elkerített fenyőerdő. Mit csináljak? Nem lennék jobban kétségbe esve az Andok hegyeiben sem. Ott, ha elindulnék mindig csak lefelé, az ismeretlenbe, talán ráakadnék egy településre a völgyben. Itt látom az ismerős falut, de nem tudom megközelíteni! Ez az igazi kilátástalanság! Midász király gyötrelmeit élem át. Mínusz húsz fok van. A sötétedést nem kéne itt bevárni! Teszek még egy pár kísérletet a faluba vezető út megtalálására, de hiába. Csak a kabátom szagatom meg a bozótosban, és a bokámat ficamítom a fagyott göröngyökön. Már majdnem sírok. Elszántan elindulok az erdőn keresztül, lefelé a domboldalon. Még egy vadcsapás sincs, nekem kell átvergődnöm a szűrős, összevissza bozótban. Egyre lejjebb jutok. Már látom a házak hátsó kertjét, azon túl pedig az utat. Meg vagyok mentve! Egy mély árkon kell még átjutnom. Üggyel-bajjal sikerül is, de alighogy felkapaszkodtam a túlsó partján, látom, hogy még egy árok sötétlik előttem. Abban pedig egy széles és mély, gyors vizű patak folyik. Ó, édes istenem! Átkelő természetesen sehol sincs. Hátam mögött a domboldal. Elöttem a falu. Közöttünk a patak. Nincs más hátra, a patakka párhuzamosan araszolok. Nézem, hátha keskenyedik valahol. Vagy találok egy olyan pontot, ahol annyira sekély, hogy átlábalhatok a kövein. Se ez, se az. Már fél négy van, hamarosan sötétedik. Egy helyen vastag fatörzs fekszik keresztben a patakon. Latolgom, vajon át tudok-e menni rajta, anélkül hogy a patakba esnék. Sosem

volt jó az egyensúlyérzésem. A fatörzset ráadásul vastag hóbunda borítja. Mégis megpróbálom. Az innenső oldalon belekapaszkodom pár vékony gallyba. Az első lépéseken fogódzót jelentenek. Most átnyúlok a túlsó parti ágak felé. Már majdnem elérem, mikor megcsörren a mobilom. Eszemben sincs fölvenni, de úgy látszik, mégis megzavart, mert a következő pillanatban csak egy csattanást hallok. A tulajdon zuhanásomat a fatörzsről. Négy végtagom tehetetlenül lóg a mélybe. Komikus látványt nyújthatok. Mint egy ügyetlen mackó, aki még csak most tanulja a fára mászást. Föl kell kelni, nincs mese! Jobb kezemmel megkapaszkodom, már szinte a szárazon vagyok! Csak egy lépés hiányzik! Lépek is. Bele a patakba! Csizmám azonnal megtelik vízzel. Mínusz húsz fok van. Elöttem egy tágas, patakra futó hátsó kert. Jám-bor lovak néznek. At kell mennem a kerten. Magánterület. Kerítés nincs. Minek, hisz ott a patak. Ember nincs, aki arról közelítené meg a házat. De van! Én. Tocsogva bicegek át a kerten. Szerencsére az utca felőli kerítés hézagos, át lehet bújni rajta. Mielőtt megtehetném, megjelenik a ház gazdája, és igen elcsodálkozik hihetetlennek hangzó mesém. Mikor meghallja, hogy a murvabánya felől jövök, részvételt nyújt, hogy *hát maga aztán alaposan eltévedt!* Megszán, és kocsival egész a szállodáig vinne, ha nem kérném, hogy álljon meg a bolt előtt, és tegyen ki. Lelkemre köti, hogy vegyek forró fürdőt. Persze, de előbb bemegyek a boltba, hogy vodka is legyen hozzá. Végére is valamivel csak kell köszönteni az újévet!

Négyre hazaérek, ahogy elterveztem. Megfürdök, szárazba öltözöm, ruháimat a fűtőtestre terítem, és kimegyek a konyhába, hogy megmelegítsem az előző nap rendelt gyorséttermi kaját a mikróban. Nézem a tévét, becsülettel megvárom az éjfélt, és kibontom a kétdecist. A *Himnuszra* nem állok fel. Megcsörren a mobilom. A lányom az. Boldog új évet kíván. Kacarászva mesélem neki a kalandomat, mire ő elszörnyed, és örvényesnek nyilvánít, valamint felvázolja előttem, mi lett volna, ha elvesztem az eszméletemet. Csak tavasszal találták volna meg felolvadt hullámát! Éjjel nyugtalanul alszom. Elöttem is felrémlik, hogy meg is fagyhattam volna. A *hályogkovács* örökre elveszítette az ártatlanságát.

Másnap csomagolok, és az első járattal haza-jövök.

Egy nappal korábban a tervezettnél. De talán így is sikerült minden cseppet kifacsarnom belőle.

KARÁCSONYI BORLEVES

A herceg a reprivatizáció során visszakapta egyik zafírkék szemét. Mivel megöregedett, gyémántból szemüveget csiszoltatott, és meglátta a kis fecskét, aki miatta megfagyott. Kis teste a lábainál hevert. Elővette a mobilját, és hívta a mentőket, mire azok újraélesztették.

A szegény asszony varrógépet kapott, az eladósodott család végre megkapta a munkanélküli-segélyt és a családi pótlékot.

A gyerekek, a mesére figyelve, elaludtak, nem érezték már, hogy fáznak.

Oszkár bácsi inkább megőszült, nem kíváncsított vissza a börtönbe. Annak a bírónak az elvált feleségét vette el, aki elítélte.

Az asszony aztán továbbírta a férje meséjét.

A brexit után sokkal több pénze maradt Angliának, így a leszakadtak és elszegényedettek támogatását a felesleges profitból megoldották. Egy bankár befizette a családnak két hónapra a szociális ebédet, mindennap jóllakhattak. A magyar kormány egész télre való tűzifát ajánlott fel, mivel a britek a birkák gypja miatt letarolták az erdőket. A lengyel villanyszerelő bevezette a villanyt.

Egyes civil szervezetek ezen a karácsonyon nem tehettek mást, a helybéli szegényekkel foglalkoztak. Alsó- és felsőház, a kormány és az ellenzék együtt koszorúzta meg a herceg helyreállított szobrát. Mindkét gyufaárus lányt – a Wilde-ét is, Andersenét is – meghívták a karácsonyi fogadásra, hadd melegedjenek. És a sellőt is, aki lábat növesztett, hogy a szerelme beteljesüljön. A farkast hiába keresték, megjavult és elballagott. Piroska kis kosárkáját megrakták pudinggal és egyéb finomságokkal.

A nagymama tovább élt, és pudingot evett, amíg meg nem halt.

A meseírók levetették meleg bekecsüket a klímaváltozás miatt, és megígérték, hogy nem lehelnek ki többé szén-dioxidot. Felajánlásukról kaptak egy oklevelet, amelyen a kiutalt kvóták szerepeltek, vagyis kilehelhetnek-e céóckettőt... És ha igen, akkor mennyit.

A környezetterhelés csökkentésére, hálából, még a számítógépüket is kikapcsolták. Pegazuson közlekedtek, félretették az ócska Trabantot.

A kiadók mélyen a zsebükbe nyúltak, ezúttal nem az írók zsebébe...

A közönség már újév előtt megfogadta, hogy olvasni fog. Meg is tette. A funkcionális analfabéták addig gyakoroltak, amíg a funkciók helyreálltak.

Mindenki „happy”. Oscar Wilde Oscar Calmra változtatta a nevét, és könnyezett, amikor a meséit újraolvasta. Megígérte, hogy felhagy minden vadsággal, higgadt és csendes lesz még a nevében is, amit egy indián törzsfőnök adott neki, ünnepélyesen, azon a konferencián, amelyen az indiánok visszakapták földjüket és bölényeiket.

Végyszóra befutott Andersen. Magával hozta a Grimm testvéreket is.

– Erre megint inni kell, fizetem a rundót!

A Grimm testvérek sokáig tanakodtak, melyik lehet az igazi gyufaárus lány: az, aki a gyufái lángjánál melegedett, vagy az, aki vízbe ejtette a gyufát. Ettől elálmosodtak, és hazamentek a megüresedett mézeskalács házikóba, és begyújtották a kemencét.

Oszkár bácsi felesége karácsony első napján rászólt a férjére.

– Most nincs idő a fejfájásra! – mondta, és a korhelyleves mellé bevették mindketten, mielőtt arra a repülőre szálltak volna, amelynek pilótája szintén bevette.

– Te – szólítja meg újdonsült feleségét, akivel nászútra indulnak –, valami fegyházzal is írtam előző életemben?

– Úgy bizony! Meg a jószívű, boldog hercegről. De én mindet kijavítottam, mielőtt a nyomdába küldtem volna a kéziratot.

– Úgy érzem – jegyezte meg Oszkár –, tegnap túl sokat ittam.

– És a karácsonyi borlevesből is kétszer szedtél! – Ilyet tettem volna?

– Sőt – tette hozzá a feleség –, álmodban kivájtad a jószívű herceg szemét.

– Ilyet tettem volna? – ismételte Oszkár a fejét csóválva.

– Pedig ma már nincsenek is szegények a világon. Bocsáss meg, drágám, annyira rászoktam, hogy szomorú meséket írok! De ezek mind csak mesék...

– Fáj még a fejed? – kérdezett vissza az asszony, és betette a gyógyszert a herceg szobráról levakart aranylemezekkel degeszre tömött táskájába.

Szabó Péter

ŐSEIM

szép távoli táj...
lovon vágató ősök...
jó földművesek...

napi küzdelem...
otthon is idegenség...
örökös fohász –

oldott kéve és
meg nem tört szabadságvágy:
élő őserő!

s /gyertya/láng

mi tudja a fájdalmat elmulasztani,
a fájdalmat, ami belénk nő,
ami gyökeret ereszt bennünk,
egyre nő és lombosodik...
mi tudja elmulasztani ezt az érzést...
ha anyámra gondolok,
ha a feleségemre,
ha a barátaimra,
ha a hazámra... –
ha mindannyiunkra...?

– ég a gyertya, ég... –

és itt van hanuka...

Bencze Mihály

HOZZÁM FORRASZTOTT A SZERELEM

Szeretet, a hozzám forrasztott szerelem,
Libbenő felhőkben kósza széllel bolyong.
Fölösleges szavakat sodor, keresem
Az összefüggő mondatot, mely benned zsong.

Szeretet, örök tűzként égő szerelem,
Mélyre ásom szívem, felpattog a zománc.
Ha a rozsa nem fog rajtad, fogjad kezem,
Sodorjanak csillagok, s minket a románc.

Szeretet, kipletykált minket a szerelem,
Ha esők szakadnak, és fények keresnek,
Szárítod lelkem, szemedben rejted szemem.
Egymás tükrébe bújjunk, itt nem sebeznek.

Szeretet, pillangó libben vagy szerelem,
Angyalszárnyon suhan a felpörgetett lét.
Újjászületés, tátongó égi verem,
Hol fotonok csíráznak, s várod gyümölcsét.

Szeretet, csillagokkal hulló szerelem,
Véges kört duplázó végtelen vágyódás.
S ha elérem, gyémánttá présel szellemem,
Véresre karcollak, mert kell a viszonzás.

(Bukarest, 2014. szeptember 16.)

Nagy Andor grafikája

Grosz László

KARÁCSONY... VÉGRE

Végre lettél nekünk, Kisdéd,
Hogy majd köreinkben hintsd
Tanaidnak tömkelegét,
Bámulatunk övez ezért...

És hogy végre tényleg itt vagy,
Jelezte egy fénylő csillag,
Szegényes, jászolbölcsődet
Meg is tisztelték a bölcsek...

Történésben ide érve
Csapong fantáziám végre,
Jézus, felnőttkorod látom,
Sok jótetted a világon.

Szemlélőd vagyok, nem bíród,
A kenyeret szaporítod,
És ha netán olyan akad,
Életre keltsz halottakat...

Főpapok, szenátusrendek
Ál-Messiást vélnek Benned,
S halálból feltámadásod?! —
Végre lehull szemről hályog.

Az ösvényt Atyád jelölte,
Mi csak úgy vihetjük többre,
Ha szent ígéid betartjuk,
Gonosszal nem kötvén alkut.

Imáinkban s gondok helyett
Minden napban jelen lehet
Vezér- s megbocsátó lényed —
Élünk végre: Érted s Véled!

Regéczy Szabina Perle

NEM AKARTAM...

Nem akartam
egyedül menni hozzád,
magammal vittem
hát a napot,
hogy kacér mosolya fürössze arcod
bíbor, gyöngéd ábrándok rejtekében.
Nem akartam
egyedül menni hozzád,
magammal vittem
hát a holdat,
hogy lombtalanított éjszakák alatt
remény ölelje alaktalan vágyad.
Nem akartam
egyedül menni hozzád,
magammal vittem
a csillagokat,
hogy kócos, hánykódó, csillagtalan lényed
zsenge, zizzenő kis bimbókat hajtsan.

Nem akartam
egyedül menni hozzád,
magammal vittem
a madarakat,
hogy elhagyott, satnya börtönödben
dal becézze minden mozdulatod.
Nem akartam
egyedül menni hozzád,
magammal vittem
a forgószelet,
hogy árvult, mogorva, ismeretlen lelked
üde, viruló pázsitokra érjen.
Nem akartam
egyedül menni hozzád,
magammal vittem
egy tücsöksereget,
hogy melengető, hamvas ciripelésük
enyhítse törődött társtalanságod.
Vagy mégis
egyedül mentem hozzád?

Ódry Mária

IGAZI ŐSZ

Ez most már az igazi ősz.
Később kel az ember, elidőz
ezzel-azzal, ráér, nem siet,
a levelek a fán fázósan lengenek.

Szűrt napfény még melegen simogat,
bágyadt a napfény, bágyadt reményt ad,
– igen, talán elvisz Hozzád az ÚT,
s mint régi, jó ismerősnek nyitod a kaput,

és örülsz, örülsz, hogy szemtől szembe látsz,
és én is örülök, hogy beért a kalász,
és mindez mily jó és természetes,
hogy mindig, most is, örökké szeretsz.

Dr. Perneki-Simonsits István

SZAVATOSSÁG

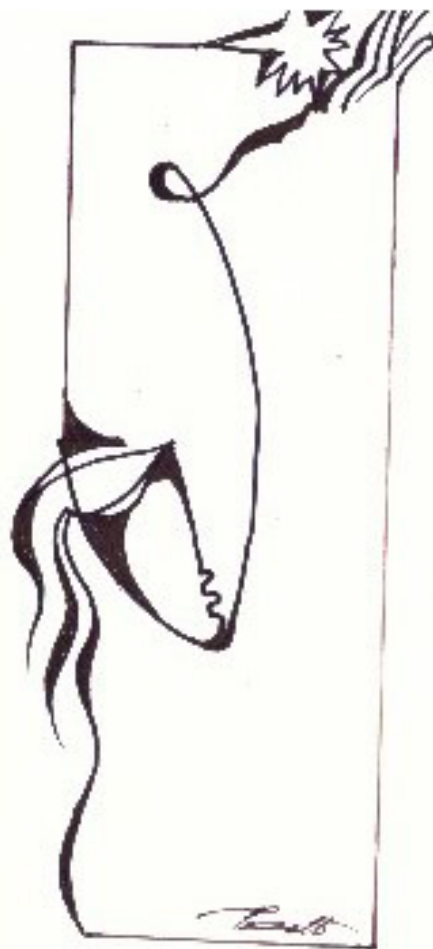
A szavatosság talán nyolcvan évig tud hatni,
utána gyakori karbantartást igényel a kaszni,
fájdalom nélkül reggel örömet jelent kelni,
de egyre nehezebb egy emeletre felmenni.

Ha még megmarad kissé sorvadtan a szürkeállomány,
a képládán és származottjain keresztül veled van a világ.
De valahogy ferde ennek a mai életnek a vonala,
egyre többször jelenik meg az Apokalipszis lovasa.

Talán Dürernek van igaza, itt van az izmusok korszaka,
az Apokalipszis négy lovasa, a nyílt társadalom százada.
De nem szabad sohasem elfelejteni, csak addig létezőnk,
míg van családjunk, otthonunk, hazánk és nemünk.

Közveszélyes önjelöltek, boldogtalan értelmiségiek
akarnak megvalósítani egy primitív, ostoba világot,
nyílt társadalomnak ágyaznák az elképzelt álmot,
temetnék a civilizációt és az igaz valóságot.

Szeged, 2020. szeptember

Kettő Groza János grafikája

ASSZONY, AKI NINCS (3.)

I LOVE YOU, MARIANN

Ültem a számítógépem előtt. Gyanakodtam. Már rég nem bíztam senkiben, de a számítógép előtt csak magamra szoktam gyanakodni. Legnagyobb bajom magammal az volt, hogy képtelen voltam betartani az általam felállított szabályokat. S az ezekből következő korolláriumokat. Még mielőtt bekapcsoltam a számítógépet, néhány dolgot leszögeztem magamnak: semmi szörfözés, keresük a Wirth-infókat, semmi barangolás. Nagyjából ez volt a számítógépre szabott belső szabályzatom lényege. Most mégis félttem, nem bíztam magamban. Őszintén szólva: tartottam magamtól.

Éppen ezért a legújabb sporthírekkel kezdtem. Valóban nem volt semmi érdekes, az utolsó szumótorna az egyetlen Jamagucsi győzelmével végződött, Federer már megint kivégzett valakit Wimbledonban, miközben az olasz fociválogatottat még egyszer, és bizvást nem utoljára valami spagetti nevű kivénhedt bekk vette át. A politika már rég nem érdekelt, de találtam egy jó kis írást a szcientológia összeomlásáról, ez kíváncsi-vá tett, egyszer még jól jöhetnek ezek az infók, elmerültem a cikkben. A szerző nagyon sok linket ajánlott, nem tudtam ellenállni, azon vettem észre magam, hogy eltelt közel két óra, s én egy videót nézegetek, amelyen egy ismeretlen színész arról mesél, hogy milyen nagy kamu a szcientológia. Alig értettem, mit mond, texasi tájszólásban hadart, és még mutatta is. Már rég nem érdekelt a téma, arra gondoltam, lazulok pár percet valami kaján képeken, amikor eszembe jutott, hogy egy grammal sem tudok többet Wirthékről, mint amit Sorin a kocsiban visszafelé elmondott róluk. Fölöttébb szarul kezdtem érezni magam, aztán eszembe jutott az üveg whisky.

A rejtőzködő mosolyú bárkirálynő csúsztotta kezembe a reklámcacskót, miközben az ajtóig kísért.

– Wirth úr sajnálja, hogy nem együtt kóstolják meg, de ezért abszolút garanciát vállal. Egyenesen valami kirkcaldyi titkos kifőzdéből érkezett. Szerintem poloskapisi ez is, úgy, ahogy van, de ezt majd egyszer elmeséli, ha kedve tartja – mondta nagyon halkán a titokzatos asszisztensnő, s már fordult is vissza tökéletesen fertőtlenített vízadagolója mellé.

Kókadozva felálltam a gép mellől, botladozva kimentem, kivettem a hűtőből Kirkcaldy Aranyát, s kezemben egy viszonylag tiszta metszett pohárral visszatértem a komputer elé. Meglepve tapasztaltam, valami történt, míg én kint jártam. A képernyőn, képükön bárgyú mosollyal, eléggé koros és jól kivehetően túlsúlyos hölgyek ajánlgatták magukat. Gyorsan kattintottam, majd fél kézzel és egy ujjal beütöttem a Google-ba Wirth címadó második feleségének nevét. Angélának hívták. A másik kezemmel töltöttem, miközben böngészni kezdtem a kidobott listát.

Hát igen: az ember mindig remél! Találtam két biokémikust, az egyiket Heidelbergben, a másikat valahol az USA-ban, több orvost, egy vagy két kiadót, néhány polgármestert vagy valami hasonlót. Mindjárt az első oldalakon. Még több mint háromezer tétel várt rám, úgy döntöttem: szűkíték. Csak osztrák oldalakat kértem, s láss csodát: így már kevesebb mint negyvenezer találatból kellett válogatnom. Volt még egy adum: beütöttem az Angéla által birtokolt kis hotellánc nevét, és nyertem. Minden ott állt előttem. Mindent megtudtam Angéláról, kivéve azt, hogy kicsoda ő tulajdonképpen. Fotót is találtam róla, s első látásra megállapítottam: ezerszer jobb nő, mint bármelyik, amelyiket az előbb eltüntettem a képernyőről. Hogy ez a Wirth milyen választékos!

Töltöttem magamnak, mintha vendégségben lennék nálam. Azon töprengtem, induljak-e holnap Bécsbe, vagy várjam meg a jövő hetet... holnapután már péntek, hétvégén még billigétsz se hajt annyira, mondtam... ezen agyaltam éppen, amikor megcsörrent a vezetékes. Úgy néztem rá, mintha az alatta lévő Heidegger-kötetből maga a jó öreg Martin szólalt volna meg. Hónapok óta senki sem keresett a fixen. Utoljára, ha emlékezetem nem csal, egy biztosítótársaság telefonos házalója, aki arról akart meggyőzni, hogy én is meghalok egyszer. S jóval előtte volt még egy téves hívás. Adrienn, biztos vagyok benne, azt sem tudta, hogy van vezetékesem.

Óvatosan emeltem fülemhez a kagylót, megpróbáltam felkészülni arra az egyáltalán nem zárható esetre, hogy maga a halál szólít. Ha ő lett volna, készen álltam rá teljes valómban. A hang,

amely nevemen szólított, nem lehetett az övé, mégis a nirvána peremére sodort. Mindenképpen földöntúli volt, s a következőkben arról érdeklődött, vajon helyesen ejti-e a nevemet, mire én, megfoghatatlan sugallatnak engedve, azt mondtam:

– Teljesen tökéletesen, de megkérem, várjon egy pillanatot – letettem magam elé a kagylót, hogy csendben és elmélyülten elképzelhessem azt a nőt, akinek ilyen hangja van. Ezután levertem felvettem újra... nem, ilyen nőm nekem sohasem lesz, jobb, ha mindjárt az elején megmondom neki, hogy ne játsszon gyöngé idegeimmel. Kemény maradtam végig, annyit mondtam: – Itt vagyok, bocsásson meg... (vagy talán azt, hogy) bocsásson meg, hogy itt vagyok... – nem vagyok már teljesen biztos ezekben annyi idő után.

– Szó se lehet róla – folytatta az angyali hang –, én kérek elnézést, Wirth Mariann vagyok.

Mivel nem szóltam, alig észrevehető modulációval folytatta:

– Tudja, Emil felesége. Láttam magát ma, amikor nála járt.

Csönd. Olyan mély volt közöttünk a csönd, amilyen az utolsó ítélet előtt lesz majd. Rögtön a jajgatás és a fogak csikorgatása után. Aztán meg nem jött, hogy elhiggyem, mi törte meg ezt a földöntúli csöndet:

– Szeretnék találkozni magával. Még ma. Ugye, lehetséges?

– Hát – kezdtem én, s közben észrevétlenül lekattintgattam a kompromittáló oldalakat –, azt hiszem...

– Kérem, ne utasítson vissza, nagyon fontos lenne találkozoznunk még ma!

– Igen – mondtam én –, valóban, azt hiszem, nem kellene eleve kizárni, hol és mikor?

Megmondta a címet.

– Ez a legjobb leánykori barátnőm családi háza. Üdülnek, és nekem van hozzá kulcsom. Egy óra múlva várom – mondta, aztán még bűgött valamit, ami olyan volt, mint a távoli harangzúgás, végül letette. Egy darabig még ültem ott fülelmen tartva a kagylót. Legalább ez nem lehet ártalmas.

A ház az egyik kertvárosban volt. Nem a legújabbban épültekben, hanem a város egyik régi, munkásjellegű negyedében. Nem sokat jártam arrafelé, mintha úgy hallottam volna mégis, hogy a két világháború között épült, s akkor még hivatalnokok lakták. Kezdett beesteledni, ahogy befordultam az utcába. A hiányos házszámok szerint a másik végére kellett jutnom. Földszintes típusházak sorakoztak egymás mellett, mögöttük

felsejlett a hosszú kert. A házak előtt apró szilvafák ölelkeztek, mint kocsmából hazatérő haverok, alig lehetett belátni tőlük a házak elé. Már az utca közepén rájöttem, melyik lesz az én házam. Zöld, vadonatúj Jaguár állt előtte, úgy illett oda, mint homár a zsíros kenyérhez. Nem parkoltam közel, megálltam három házzal följebb, ültem a Fiatban, s csendben néztem a körmeimet. Levághattam volna őket erre az alkalomra. Nem mintha nagyon piszkosak lettek volna, de azért mégse illik ilyen körmökkel megjelenni egy ilyen hang birtoka előtt. Mit szólok majd, ha azt mondja: Kedves Uram, azért ez mégis hallatlan, ilyen körmökkel állít ide! Eldöntöttem, nem mutogatom őket túlságosan. Kimértem kiszálltam Rondácskából, miközben zártam az ajtót, óvatosan körülnéztem, végül elindultam a ház felé. Csendes volt az utca, az ablakokon kiszűrődött a tévék lilás vibrálása, ment a Híradó mind az ötven csatornán, tele volt a város szerelemmel.

Meg sem próbáltam csöngetni, az ajtó részre volt nyitva, becsuktam magam után, ahogy beléptem az udvarra. A házon még látszott, a proletariátusnak épült, míg az udvar és a kert már az új időket idézte. A repedező betonlapokat kavicságy váltotta fel, két keskeny és párhuzamos csík maradt belőlük a garázsba vezető oldalon. Eltűntek a begónia- és a krizantémbokrok, helyükön makulátlan pázsit zöldellt. Jobbra fordultam, az üvegezett veranda felé, de még mielőtt felleptem volna a márványlapos lépcsőre, valami megállított. Hallgatóztam, aztán rájöttem, mi az. A csönd. A csönd, amely erősebb volt még annál is, amelyik nemrég lecsapódott közénk a telefonban. Álltam aztán az előszobában, és tudtam, hogy sohasem fogom meglátni az igazi arcát. Legfeljebb elképzelhetem.

A rendőrségen Andrei komisszárt kértem.

– Főkomisszár – nyomatékosított a szolgálatos tisztt, majd rövid matatás után hozzátette –, kapcsolom.

– Helló, Ovi – kezdtem el én szomorú küldetésemet.

Azt hiszem, a hangom nem csengett valami erőteljesen, mert a komisszár megelőzött:

– Nehogy egy újabb hullával gyere most nekem, gádzsó, mert menten lepetézek.

– Nem hullá, Ovi, egy éteri hangú szépség, akinek szétverték a pofikáját... miután megfojtották – tettem még hozzá, miközben mereven néztem a száradó vér alatt lassan kirajzolódó csíkokat.

– Hol vagy? – ordított kétségbeesetten a kagylóba.

Megmondtam neki, aztán letettem.

Kimentem az udvarra, és rágyújtottam. Ha lehetett valami keserű, hát ez a Kent az volt. Megindultam a kert felé, talpam alatt vidáman ropogtak a kavicsok. Nem tudtak semmiről, egyetlen célja volt életüknek, hogy behatoljanak az udvarokba, kertekbe, s boldogságot szerezzenek a rajtuk lépdelőknek. Megálltam a kertajtó előtt. Szemben az udvarral a kert még olyan volt, mint mindig. Mint régen. Közepén lugas futott végig, egy ember kényelmesen végigsétálhatott a két méter magasan egymásba boruló szőlőindák alatt. A kert két szélén gyümölcsfák: volt ott alma, körte, meggy és cseresznye, kajszi meg őszibarack, a legtöbb mégis szilva volt. Nem is olyan rég a kertvárosok lakói saját termésből pótolták az üzletekben oly szűkösen mért kedvderítőt. Elnéztem a lugas alatt a távolban füstölgő erőmű irányába. A kert egyenesen a mezőn ért véget, most vettem észre, itt az utca nagyot kanyarodott, csupaszon hagyva legalább négy ház hátsó felét.

Visszamentem Mariann mellé. A vér szaga még nem tudta teljesen elnyomni bőrének friss záporillatát. De már keveredett vele, mint maga a lefolyt vér a műperzsaszőnyeg rojtjaival. Néztem, mivel üthették le. Akármivel is tették, nem találtam. Amit észrevettem, az a nő elegáns oldaltáskája volt. Olyan hosszú pánttal ellátott, amit vállukra akaszthatnak, hogy még ezzel is fokozzák a szédítő mozgást. Ott hevert kinyitva az asztal alatt. Berepülhetett dulakodás közben. Leguggoltam, kivettem egy golyóstollat a dzsekim belső zsebéből, s finoman kotorászni kezdtem a tátongó táskájában. Megtaláltam, amit kerestem: kis notesz volt, csillogó selyemkötésben, két ujjal megfogtam, és a golyóstollal együtt zsebembe sülyesztettem. Ott volt a mobiltelefonja is. Nagyon lapos, nagyon menő, nagyon néma.

Aztán lehuppantam a szemben tespedő fotelbe.

Tatár Etelka

CHICAGÓI LEVÉL

A KÁOSZ SZÍNE ÉS FONÁKJA

„Valahányszor, amikor a Törvény megszűnik létezni, és az igazságtalanság előretör, újjászületik Én, / Avatara, azaz a Magasságos Megtestesítője. / A Jó szabadságáért, minden rossznak megsemmisítéséért, az igazság trónra emeléséért, időről időre újra eljövök Én...”
(hindu Bhagavad Gita)

Kétségtelen, hogy káoszban a világ. Nemcsak Amerika, de az egész világ, hiszen a vörös kakas felreppent az égre nemcsak a legfiatalabb államban, de az agg Európában is. Felreppent vagy felreppentették? Ezt az olvasó talán már jobban tudja és érti, mint én.

A káosz nem új keletű fogalom, már az ógörög mitológiában is jelen van. A káosz, azaz üresség, amiből a mindenség származik. De a kérdés, hogyan születik valami is a semmiből, ha az anyag örök, és az energia elpusztíthatatlan?

Pitagorasz szerint a káosz már az elemek összevisszasága, amiből a mindenség egy rendezőelv mentén alakul ki.

A modern káoszelmélet szerint a kezdeti feltételek meghatároznak bizonyos folyamatokat, a

gondolat iránya pedig a következményeket és következtetéseket. Ezek szerint igen egyszerű rendszereknek vagy feltételeknek is lehet előre nem várt bonyolult hatásuk. Apró események, akár hétköznapiaknak is nevezhetjük őket, világrengető következményekkel járhatnak.

Figyeljük csak meg a jelenlegi helyzetet: egy hétköznapi rendőri intézkedés, emberi gondatlanság és az ebből következő forrongások és képtelenségek. Mert képtelenség az igazság és a szabadság nevében rombolni, ölni, gyújtogatni és fosztogatni.

A káosz jelenlegi értelmezése a rend megszűnése mellett az értékek rombolása is, mert mi más ez az ész nélküli szobordöntögetés, ha nem az értékek rombolása. És mi más a gyújtogatás, ha nem az értékek pusztítása. Fájdalmas ebben a káoszban az is, hogy a fősodrású média ezt a folyamatot a közép- és kelet-európai Sztálin- és Lenin-szobrok ledöntésével azonosítja. És mindemellett Sztálint, a saját népét is megnyomorító, véres kezű diktátort hősnek nevezi.

Ezek a politikai elemzők nem fogják fel, hogy a veres paradicsom nem hozta meg az emberek jólétét, nem jelentett előrelépést, azaz fejlődést, és nem hozta el a várva várt egyenlőséget sem, mert a népi demokrácia is igen gyorsan kitermelte a maga arisztokráciáját.

Az Államokban már régóta nincs rendszeres történelemoktatás, a mai ifjak, a harmincasok, semmit sem tudnak a vasfüggönyről, a sztálinizmusról, de saját hazájuk történelméről sem, így a rabszolgatartásról sem. Nézzük csak meg például a szenátus demokrata képviselőit, akik tarkabarka, afroamerikainak kikiáltott sálakban jelentek meg, miközben az az afrikai állam, amelynek ezek a színei, már rég megszűnt önálló államnak lenni, és fénykorában rabszolga-kereskedelemmel foglalkozott!!!

Minden szinten káosz: nemcsak a városokban, nemcsak a békés tüntetők és garázdák fejében, de a politikusok fejében is.

A jelszóként lebegtetett igazság és elégtétel helyett a magam részéről két másik társadalmi összetevőre koncentrálnék. Ez a munkamorál és a kultúra.

Mert a középosztály, amely most szenvedő áldozata a forrongásnak, a gyújtogatásnak, véres verejtékes munka útján emelkedett fel, lemondások árán, és nem állandóan az asztalt verte jogait követelve. Nem a pillanatnak élt, nem a szórakozásnak. Szépen, csendben, de kitartóan dolgozott. Erre kéne nevelni és figyelmeztetni az ifjúságot. Mert ahol nincsenek kötelességek, ott nincsenek jogok sem!

Másik fontos tényező a kultúra, és itt a statisztikákat is figyelembe kéne venni, amelyek szerint az afroamerikai és spanyol fiatalok 50%-a nem fejezi be a középiskolát, viszont a kínaiak, koreaiak, vietnámiak 100%-ban leérettségiznek. Elgondolkodtató számadat.

Bár rengeteg ingyenes lehetőség van a művelődésre, ma Amerikában nincs magaskultúra, és nincs egységes kultúra. A friss emigránsok nem akarnak, vagy talán nem is tudnak beilleszkedni egy magas technikai szinten lévő társadalomba, egyszerűen csak haszonélvezői akarnak lenni a fehér ember által teremtetett kultúrájának és kényelemnek. A szabadság és egyenlőség nevében egy pillanat alatt meg akarnak kapni mindent, amiért mások évtizedeket, netán évszázadokat dolgoztak.

A kultúrán belül fontos az egyén és a társadalom viszonya, fontos az identitás. Mindenkinek tudnia kéne önmagáról, hová tartozik, honnan jön, és hova tart. Ezen belül jelentős az egyén és a

közösség viszonya: én, a család, a szomszédaim, a kis közösségek és maga a társadalom. De az az individualista, akinek még a család sem fontos, semmit sem akar adni, mindig csak kapni akar, és ha nem kap, akkor rabol, pusztít. Nem képes a teremtő munkára, és dühében csak rombol.

Ha ezeket a dolgokat megoldottuk az egyén életében, akkor beszélhetünk ember és természet, globalizmus és helyi érdekek viszonyáról.

Tisztázni kellene az amerikai tolerancia és tisztelet fogalmát is. Mert a tüntetésekből és rombolásokból látom, azok dühöngenek, akik nemrég jöttek ide, és csak azt tudják, hogy jogaik vannak. Úgy látszik, ezeket senki sem tanította arra, hogy tiszteljék jótévőjüket, tiszteljék az idősebbeket, a hagyományokat, a befogadó kultúrát. Az értéktelítő társadalom pedig nem kényszeríthető arra, hogy tolerálja ezt a magatartást.

De tisztázni kell a felelőtlen média szerepét is, amely manapság ferdít, elhallgat és uszít, valamint felelősségre kéne vonni a kétkulacos milliomos celebeket is, akik bort isznak, és vizet prédikálnak, nézzük csak meg magatartásukat a rendőrséggel szemben, miközben őket valódi hadseregek védik.

A kétrétegű Amerika, ami egyben nemzetállam és birodalom is, ma már nemcsak kifelé háborúzik, de befelé, önmaga ellen is. Ennek a belső háborúnak mai eredménye a káosz. Anyagi és eszmei káosz. Mihamarabb kiutat kéne találni belőle, addig, amíg egyesek még emlékeznek az egykor volt rendezőelveire, mert ha minden elvész, a semmiből csak semmi szülehet!

Chicago, 2020. június 19.

Az USA csapata, miután megnyerték a nemzetközi matematika olimpiát

Matekovits Mihály**ÉMLÉKEIMBŐL***VIRTUÁLIS SÉTA AZ ARADI VESZTŐHELYEN (3.)*

Előző két írásomban a kerek évfordulós (100 év, 125 év) október 6-i megemlékezésekről írtam. Ez alkalommal a 150. évfordulóról szeretnék megosztani az olvasókkal néhány olyan emléket, eseményt, amelyek többsége még nem jelent meg sosem írásban. Elsősorban kézzel írott feljegyzéseimre, a sajtóban megjelent beszámolókra és sok „háttér-információra” alapozok, ugyanakkor néhány olyan aradi nevét szeretném megörökíteni, akik akkor, amikor szükség volt rájuk, kiálltak a Maros-parti város magyar közösségeért.

Előzmények. Mivel kerek évfordulót jelentő nap megemlékezésére készültünk, már 1999 márciusában elkezdtünk a rendezvénysorozatra gondolni. Az RMDSZ megyei elnökségében mindenki megkapta a maga távlati feladatát. Akkor még nem is sejtettük, hogy ez év októberének első hete egyben a Szabadság-szobor kiszabadításának napjai lesznek. Cziszter Kálmán RMDSZ-elnök Magyarország Bukaresti Nagykövetségével vette fel a kapcsolatot, a meghívásokat illetően, Bognár Levente alprefektus a megye, illetve Darida János alpolgármester a város vezetőinek a tájékoztatását vállalta magára. Alulírott, mint a megyei szervezet művelődési alelnöke, az egyházi, illetve a kulturális rész időben való előkészítését kaptam feladatul. Pénzre Matekovits Mária megyei EMKE-elnök pályázott a Budapesti Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál, Tokay György képviselő, akkor Románia Kormányának minisztere a román főváros megfelelő alapítványainál pályázott, és a képviselőket tájékoztatta az évfordulóról.

Mivel úgy gondoltuk, hogy egy ilyen rendkívüli eseményen a Veszthelyen a két himnusz ne felvételről hangozzon el, felvettem a kapcsolatot a rétyi fúvószenekarral (Kovászna megye), de a távolságra való tekintettel Kovács Antal karnagy azt ajánlotta, hogy a közeli Tótkomlós város (Békés megye) fúvósait hívjuk. Telefonon felvettük velük a kapcsolatot, és azonnal el is fogadták a meghívást. Május elején P. Csörgő Ervin plébánossal át

is mentünk, hogy személyesen találkozzunk. Ez egy jó látogatás volt, mert kiderült a bemutatásnál, hogy a régi román himnusszal készültek (Treicului). Pár nap múlva (Demian Silvia zenetanár jóvoltából) átvittük az „aktuális” román himnusz fúvós zenekarra való kottáit.

A megemlékező szentmisére, amire mindig a minorita templomban került sor, meghívtuk nm. Martin Ross temesvári megyéspüspököt, aki elvállalta a mise celebrálását, de azt kérte, hogy egy magyar püspök prédikáljon. Első hívásra ezt nm. Tamás József gyulafehérvári segédpüspök el is vállalta, így már csak a többi résztvevő egyházi személy meghívása volt hátra.

Az október 5-i díszelőadásra a Nagyvárad Szigligeti Színház márciusban bemutatott darabját kértük Aradon előadni, Varga Gábor *Tábornokok*¹ című történelmi játékát. Telefonhívásomra a rendező, Meleg Vilmos, illetve a szerző azonnal elfogadta a meghívást, csak a kiszállással járó költségek megtérítését kérték. Még nem tudtuk, s így ők sem sejtették, hogy a nézőtér negyedik sorában Orbán Viktor ül majd.

A Budapesti Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma májusban válaszolt és jelezte, hogy egymillió forintot ítéltek meg, a részletekért (szerződés, elszámolási kötelezettség) majd a megbízott főosztályról keresnek².

Szeptember végére sűrűsödtek az események. Megjelent a kormányrendelet, hogy Zala György alkotását átadják az aradi minorita rendháznak megőrzésre. Kialakult egy szélsőséges román sajtóhadjárat, tartottak néhány nagygyűlést (kevés résztvevővel), ahol elítélték a kiadást aláíró román politikusokat. De az országos és a megyei magyar vezetőknek, közösségeknek is kijutott a szidalmakból. Ezzel a résszel most nem foglalkozom, hiszen több kiadványban részletesen olvashatók az események.

Ezekben a napokban jelent meg az EMKE kiadványa, Dimitrie Stoi aradi román történész munkája, amelyben románul írja le az aradi 13 vértanú

és a szobor (igaz) történetét. Ebből minden városi és megyei tanácsos talált egy-egy példányt az asztalán.

Előnap. Október ötödike „forgatókönyve” egy héttel korábban elkészült. Akkor már a minorita rendház első udvarában álltak a Szabadság-szobor bronzalakjai. Bálint György mérnök aznapra ígérte, hogy az öt részt a hátsó udvarba, a kijelölt helyre szállítja. Ez a néhány méteres mozgatás több órát vett igénybe, mert a hátsó udvarba nem fért be egy nagy daru, a kis emelődaru pedig csak egy-másfél méterre bírta eltolni terhét. Minden alkalommal rögzíteni kellett a bronzalakot, majd a darus kocsi.

Délben megérkezett a minorita templom elé az az autóbusz, amely Budapestről Aradra hozta a 13 aradi vértanú leszármazottait. A Dessewffy Sándor által létrehozott Aradi Vértanúk Öröksége Egyesület³ 27 tagjának a Magyar Külügyminisztérium biztosította a szállítás költségeit, a vendégeket a város magyar családjai fogadták. Álljon itt az érkező leszármazottak, illetve a vendéglátók névsora.

Aulich Lajos – dr. Mayer Zoltán György, aki a Berlinben élő Wolfgang Aulich személyes képviselője – Csiszter Kálmán és családja vendége⁴.

Damjanich János – New Yorkból érkeztek Joseph Csernovics, a felesége, a húga és dr. Voinits Terézia – Éder Ottó és családja vendégei⁵.

Dessewffy Arisztid – Dessewffy Sándor, Dessewffy Imre, Dessewffy Arisztid és Pataki Judit – Tóth János és családja vendégei.

Kiss Ernő – dr. Kiss István (akkor 94 éves!) és Morlin János – Szenté László és családja vendégei.

Knezich Károly – dr. Szinyei László és felesége, Szinyei András és Poddányi Alfonz né – dr. Perneki István vendégei.

Lahner György – Papp-Váry Zsolt és felesége – Nagy Gizella vendégei.

Nagy-Sándor József – B. Varga Sándor, Enyedyné Varga Ilona – a Lénárt család vendégei; Sárfy Mária – Pintér Mária vendége.

Pöltenberg Ernő – Czilchert-Mayr Aurél (Spanyolországból) – özv. Seres Zoltánné vendége (Szentlányfalva).

Schweidel József – Kircsfalusy Vilmosné és leányai, Szabóné Kircsfalusy Katalin és Lác Andrea – Palacsek József vendégei (Szentanna).

Török Ignác – dr. Nemescsói Ferenc, Bárdossy Lóránt és Nemescsói András – nem kértek szálást, Vadász Ernő fogadta őket.

Vécsey Károly – dr. Vécsey Anna – nem érkezett meg.

Leiningen Westerburg Károly – Hesso Leiningen Bécsből – bejelentkezett, de nem érkezett meg.

Az RMPSZ országos elnökségét (18 személy) a Mosóczy-telepi református közösség fogadta vendégházában (Józsa Ferenc tiszteletes), Király András RMPSZ-elnök fogadta őket, a Magyar TV munkatársait (4 személy) Sándor Tivadar gáji plébános fogadta a Caritas Házban, az EMKE országos elnökségét özv. Boros Zoltánné, Kiss István (Nagyiratos) és Horváth Lajos fogadták, Boér Ferenc színművész és felesége Pellegrini Miklós vendége volt. A „14. vértanú”, Kazinczy Ferenc leszármazottját, Kazinczy László egyetemi tanárt Waritz H. Gyöngyi szentlányfalui tiszteletes asszony és családja látta vendégül. Vendéglátó volt még Tóth Zsuzsa, Rozeknál Mária, Guth János, Tóth Emil, Bodó Anna és Pálfi Sándorné.

A vendégek és a vendéglátók a templom előcsarnokában ismerkedtek meg, majd mindenki indult a szállására. Az aradiak pontos programot kaptak a három napra. Ezután a rendházban gyorsan ebédeltünk, P. Csergő Ervin plébános, Szűcs Ferenc, Magyarország budapesti nagykövete és jómagam, amikor a követség protokollfőnöke, Polonyi Géza berontott azzal, hogy a külügy értesítette, miszerint most indult Budapestről Orbán Viktor miniszterelnök feleségével Aradra az esti előadásra. A nagykövet azonnal menjen Nagylakra fogadni. De két perc múlva Csiszter Kálmán RMDSZ-elnök is telefonált, hogy őt a megyei rendőrpáncsnok értesítette, akinek az én mobilszámomat adta meg. Hívtak is, hogy rohanás a Szakszervezeti Művelődési Házba, az esti előadás színhelyére, hogy a „kiemelt vendégek” kötelező védelmét biztosíthassák.

Nagy volt a meglepetése a nagyszámú rendőrcsapat vezetőjének, hogy a tervezett színházi előadásra 916 meghívót adtunk ki, mindenkinek név szerint és helyre szólóan. Az első sorban a leszármazottak foglaltak helyet, a következő két sorban azok a családok, akik őket fogadták, majd az országos és megyei RMDSZ vezetői, középen a magyar kormányküldöttség – jelen esetben Orbán Viktor és felesége, Dávid Ibolya igazságügyi miniszter és férje, a nagykövet, Markó Béla szövetségi elnök. A kiemelt vendégek két oldalán Csiszter Kálmán megyei RMDSZ-elnök, illetve Bognár Levente, Arad megye alprefektusa foglalt helyet. Az ötödik sorban a vendég püspökök, a MURE, az RMPSZ és az EMKE elnöksége ült, így sikerült meggyőzőnöm a belügyiseket, hogy a magyar miniszterelnök megbízható személyekkel van „körbepástyázva”. Ezután fő gondjukat

a mosdók képezték, hogy ha az őrzésükre bízott személyeknek ki kell menni, néhány másodperccel előtte melyik rendőr vizsgálja át a végüket. Hagytuk, hogy ez maradjon az ő gondjuk.

A már 18 órakor érkező nézőket Kiss Anna tanítónő és pedagóguscsoportja segítette, hogy meghatározott helyükre üljenek. Pár perccel hét óra után érkezett meg a magyar kormányküldöttség, a bejáratnál Orbánné Lévai Anikót Csiszter Kálmán, Dávid Ibolyát jómagam köszöntöttem virágcsokorral. A hivatalos köszöntők és az előadás megkezdése előtt név szerint üdvözöltem a színpadról minden jelen levő leszármazottat, akiknek Matekovits Mária szervezésében egy-egy diák virágcsokrot adott át. Ezután tartotta meg Dávid Ibolya ünnepi beszédét. Az előadás után a katolikus templommal szemben, a városi étkezdében került sor a vendégek tiszteletére rendezett fogadásra, amelyen a magyar kormányküldöttség is részt vett. De a hivatalos gépkocsisor indulása előtt szólt nekem Dávid Ibolya miniszter asszony, hogy a miniszterelnök úr szeretné megnézni a kiszabadított Szabadság-szobor bronzalakjait a rendház udvarában. Gyors telefon Csergő Ervin atyának, hogy siessen előre, majd egyeztetés a kocsisort kísérő rendőrséggel. Este fél tizenegykor volt a látogatás (kb. 30 személy), addigra szerencsére Duffner György önkéntes villanyszerelő felállította a szobrokat megvilágító reflektorokat, így nagyon jól meg lehetett tekinteni Zala György alkotásának öt grandiózus darabját. A plébános meghívta Orbán Viktort és feleségét, hogy nézzék meg a minorita templomot is. Valamennyi csillár és reflektor meggyújtása után röviden elhangzott a templom története. A miniszterelnök sajnálatát fejezte ki, hogy nem maradhat a másnapi emlékező szentmisére, vissza kell térnie Budapestre⁶, de felesége, aki különben római katolikus, itt marad. Ezt követte, majdnem éjfél tájt, a fogadás, amelyen megközelítőleg 200 személy vett részt.

Az évforduló napja. Izgalmasnak számított, mert a Szabadság-szobor kihozása a román szélsőségeket erősen feltűzelte. Magyarországi buszokat, kocsikat leköpdöstek, fenyegetőztek, de nem került sor semmilyen bántalmazásra. A templomba jövő magyar, illetve romániai magyar küldöttségekre, az egyházi vezetőkre a rendőrség kiemelten vigyázott. A zsúfolt Szent Antal-templomban 56 pap és lelkész vett részt az oltárszolgálatban a katolikus, református, evangélikus és unitárius egyházak részéről, köztük Martin Ross temesvári, Reizer Pál szatmári, Gyulai Endre szegedi, Tamás József gyulafehérvári római ka-

tolikus, Tőkés László királyhágómelléki, Csiha Kálmán erdélyi református, Mózes Árpád erdélyi evangélikus és Szabó Árpád erdélyi unitárius püspökök. A szentmise végén minden résztvevő püspök röviden szólt a jelenlevőkhöz.

Közben a templommal szemben, a villamosmegállóban s az ott található fára felkapaszkodva is román szélsőségesek fűtyültek, ordibáltak, több jeles vendéget név szerint szidalmazva. A rendőrség azonban nem engedte a templom közelébe ezeket az embereket. Megfigyeléseink szerint aradi románok nem voltak (vagy kevesen lehetnek) közöttük, a színház mögött 4 autóbusz állt, Fehér (AB) és Hunyad (HD) megyei számtáblával. A nagyszámú vendégcsereg ebédtetésére 6 éttermet foglaltunk le előre. Jómagam az egyházi vendégeket kísértem ebédre a Fehér Kereszt Szálloda éttermébe, Csiszter Kálmán a leszármazottakat, Bognár Levente a politikusokat, Matekovits Mária az EMKE képviselőit, Király András az RMPSZ elnökségét, Kiss Anna a kecskeméti kerékpárosokat kísérte a megbeszélt helyre, majd utána a Veszthelyre. Itt közben a tótkomlói fúvósokat Horváth Tünde fogadta, és a Király Árpád esperes által kölcsönzött összecsukható székeken elhelyezkedve Kossuth-nótákat, magyar népdalokat fújtak. A Sportiskola vezetésével egyetértésben, még reggel Khell Levente és csapata lebontotta a futballpálya és az emlékmű közötti drótkerítést (másnap visszatették), hogy a várható nagy tömeget nehegy beszorítsák az ott is hangoskodó szélsőségesek. Az időjárás azonban nem kedvezett: a két himnusz elhangzása után eleredt az eső, az ünnepi beszédek már szakadó esőben hangzottak el. A fúvósok gyorsan mentették drága hangszereiket, és az ott váró autóbuszba ültek. A nagyszámú közönség többsége esernyővel jött a Veszthelyre, így kevesen távoztak hamarabb.

Este az aradi evangélikus templomban volt az egész hét zárórendezvénye, ökumenikus zenés áhítat és hálaadás, amelyet Mózes Árpád püspök vezetett. Idézet beszédének alaptextusából: „*Akik hit által országokat győztek le, igazságot cselekedtek, az ígéreteket elnyerték, az oroszlánok száját betömték.*” (Zsid 11,33)

A terepek helyrehozása, a pályázati és közvetlen költségek elszámolása még legalább két hetet vett igénybe. Ezek számláit, pontos kimutatásait és másolatait az események kézzel írott jegyzeteivel együtt egy itthoni fiókomban őrzöm.

Remélem, a majdani 175. és a 200. évforduló rendezvényeiről a *Szövétnek*ben valaki más részletesen beszámol.

Megjegyzések:

¹Varga Gábor *Tábornokok* című történelmi játéka 1849. október 5-én játszódik az aradi várban.

²Mivel a szerződést csak szeptember 25-én adták volna postára, majd az aláírt példány visszaérkezése után tudták volna a pénzt utalni, inkább Matekovits Mária EMKE-elnök utazott Budapestre szeptember 29-én, a helyszínen aláírni és az összeget felvenni.

³Az Egyesület már ekkor létezett, de 2000-ben jegyezték be hivatalosan önálló jogi személyként. A névsort Dessewffy Sándor alapító elnöktől kaptam.

⁴Cziszter Kálmán oldalágilag rokonságban áll a leszármazottakkal.

⁵A New Yorkból érkező Csernovics család az Éderék tulajdonában levő egykori Csernovics-házban lakott, Damjanich (Tribunul Axente) utca, 20-as szám. Csernovics Emília (1819–1909) Damjanich János tábornok felesége volt, jegyajándékul kapta a házat édesapjától. A Csernovics család itt, Aradon ismerkedett meg a tábornok és felesége igaz történetével, addig csak anekdoták éltek emlékezetükben. Az Amerikából érkezők egyike sem tudott magyarul, angolul értekeztek.

⁶A hazatérés előtt Orbán Viktor a pécskai plébánián Heinrich József esperes vacsoravendége volt, jóval éjfél után.

Csotó Nagy Mária

BOLDOGSÁG, GYERE HAZA!

Cserhádi Zsuzsa slágerének első sora cseng a fülemben, ennek is a második fele: „gyere haza!” Október vége felé járunk. Más évben ilyenkor már szerveztük néhány elszármazott aradival az utat haza.

Most is felhívom Mártit, hogy jó-e, ha hétkor indulunk, amit csend követ, és kis szünet után mondom, hogy ezúttal ez csak vicc. Máriát már meg sem kérdezem, érzem, hogy kesernyés most ez a fajta humorizálás. Többen egy kis gépjárműben – nem ajánlatos. Esetleges karantén – nem kívánatos. Ottani barátok látogatása – nemigen jöhet szóba.

Jöjjenek igenek is: színes krizantémokat veszek a piacon, és egy korondi vázába teszem őket. Felhozom az egyik szokatlanul nagyra nőtt sütőtököt a kertből. Kissé sután, tulajdonképpen óvatosan töklámpást faragok. A lapos szemekre egy barát-nőm úgy reagált, hogy kínai hatás alá kerültem. Szerintem inkább ufósra sikeredett.

A tökfárgás régi hagyomány Magyarországon. Tudjuk, hogy Salamon, Árpád-házi királyunk a visegrádi vár tornyában raboskodott egy időben, amikor is az öröknek töklámpásokkal kellett kivilágítani a tornyot, hogy biztonságosabban őrizhessék. Innen ered a mondás, hogy „fénylik, mint Salamon” A pajzánkodás gyanújának elkerülése végett ezúttal csak a mondás elejét idézem.

Az írek és skótok házaikat is védték a szellemektől biolámpásokkal, lásd takarmányrépa

alapanyagú. Aztán Amerikában győzött a sütőtök, de a mai halloweeni túlzásokat hagyjuk!

Rágyújtok egy cigarettára, és közben nézem az erkélyre kitett emlékeztetőket. Október 31-e van, gondolatban elindulok, elindulunk. Ezt korán szoktuk tenni. Pécskán megállunk egy rövid időre, az utastársaim oda is kötődnek.

Most elhangzik néhai *Pálfi Sándor* neve is. Aradra érkezve mindenki megy a maga útján, aztán majd találkozunk, többnyire a Jelen Házban egy kávéra a visszaút előtt.

A szüleim sírhelye az első. Gyerekkoromban a kertünkéből vittük a krizantémot a nagyszülők sírjára, sokszor takargatva őket előtte, mert már talajmenti fagy volt ilyenkor. A kedvenceim a nagyon apró, bokrokban nőtt fehér kis virágok voltak. A páfrány kötelező volt, itt az alföldön nem jelenik meg ilyenkor sem. A hideg érzete azért is maradt meg bennem, mert egy időben, amikor nagyobacska lettem, úgynevezett téli kosztümben mentem, nem nadrágban, mint most. Órákig beszélgettünk rokonokkal, viszont hazaérve emlékezetes volt a várva várt tea. Sohasem fáztunk meg.

November 1. a *Vekov* *Karcsiékkal* való találkozást is jelentette hosszú éveken át. Előtte többször egyeztetünk telefonon, hol és mikor találkozhatunk egy pár percre, aztán lett valahogy, ahogy alakult, barátoknál, a városban. Volt, hogy könyveket hoztunk egymásnak, de a szegedi pirosap-

rika-szállítmány is megjelent az utóbbi években a tiszafüredi disznóvágáshoz, viszonzásul meg az ottani kertjük őszi termései. Emlékszem, Karcsi ilyenkor is minden percet teljes energiával élt meg a szívéhez nagyon közel álló Aradon.

Most már nincs, hogy beugorjunk a vendégeket mindig meleg szeretettel fogadó *Réhon tanár úr*-hoz, azaz *Jocóékhoz* sem.

Jaj, de sok megint a „nincs”, a „sem”. Megpróbálom *Yoko Ono* híressé vált *Yes* című művét felidézni. A hatvanas években állított ki egy interaktív alkotást Londonban, amely papírból, fémkeretből, láncból, festett létrából és egy nagyítóból állt. A pici betűkkel írt „Yes” szó egy darab papírra volt nyomtatva. A nézőnek fel kellett másznia a létrán, hogy a nagyítóval a plafonra függesztett tükörben majd meglássa az „Igen”-t, ahogy ezt *John Lennon* is tette, mondván, hogy megkönnyebbülve érezte magát látván, hogy a művészről pozitívan gondolkodó.

Be kell szereznem a létrát és a nagyítót. Például karácsonyra.

Koreck Aladár

REMEMBER: VEKOV KÁROLY

RÖVID TANULMÁNY

A *Martinovics*- és a *Szoboszlay*-mozgalmak és összeesküvések sok mindenben különböztek, de ha elmélyülünk a történetükben, az ideológiájukban, a részvételükben és a megtorlásukban, arra a következtetésre jutunk, hogy hasonlatosságokat is találunk, habár 163 év telt el a két esemény között.

Így, hogy egyikük sem tartozott Magyarország akkori legfőbb törekvései közé, főleg mert harc nélkül lettek eltiporva, az utókor mint drámai eseményekkel foglalkozik velük, és nem mint nagyszabású harcokkal és népi megmozdulásokkal, mivel ilyenek nem voltak.

Sajnos ez azt eredményezte, hogy egyik esemény sem maradt meg a közvélemény méltó emlékezetében.

Ha tanulmányozzuk a történéseket, mindkét mozgalomban bizonyos fokig találunk hasonlóságokat, de nagy különbségeket is. A hasonlóságok sok eredeti és fontos dolgot tárnak fel a jelenben.

Martinovics Ignác

Szoboszlay Aladár
(fénykép a *Szekuritáté* nyilvántartásából, 1953)

Hasonlóságok:

a. Mindkét mozgalom vezetője katolikus pap volt. Mindketten nagy tudású, de nehéz karakterű, sértődékeny, született vezéregyeniségek voltak. Szoboszlay Aladár idealista beállítottságú vezető volt, míg Martinovics Ignác a nagyravágyásról volt ismert.

b. Érdekes, hogy a Szoboszlay-megmozdulásban is találunk néhány arisztokratát és volt nagybirtokost (báró Huszár József), ugyanakkor jóval többet találunk a 18. század végén.

c. Mindkét vezető foglalkozott a szabadkőművességgel. Martinovics bízott benne, míg Szoboszlay elítélte.

d. 1794-ben megalakult a „Szabadság és egyenlőség társasága”, majd rövid idő múlva a katekizmus (káté). Ezek tulajdonképpen bizonyos fokig új törvénykezések kezdetét jelentették volna. Az 1950-es években Szoboszlay jóvoltából megalakult a KDP, azaz a Keresztény Dolgozók Pártja, aminek szintén nagy lépésnek kellett lennie a demokrácia felé.

e. A Martinovics-összeesküvés célja a feudalizmus és a császári önkény akár fegyverrel való megdöntése, de ezen tervek csírájukban el lettek fojtva. A Szoboszlay-összeesküvés fő célja a kommunista hatalom, valamint a „Szeku” uralmának megszüntetése. Ezek elérésére egy harcoksi-különítmény átállására számítottak, amivel meglepetésszerű rohamot intézhettek volna, ám emellett egy fegyveres székely csapatot is létre akartak hozni. De mindezeket vérontás nélkül. Ezek a tervek naivak voltak, és semmi nem valósult meg belőlük.

f. Mindkét mozgalom hóhérai magyar talpnyalók voltak, akik még nagyobb rangra áhítoztak. A Martinovics-összeesküvés hóhéra Németh János főbíró, aki még a Habsburgoknál is vérszomjasabb volt, és aki ráerőszakolt a magyar bíróságra tizenhat halálbüntetést, ami még a császárnak is sok volt, és ezért hét elítéltnek megkegyelmezett. Így menekült meg Kazinczy Ferenc is. Végül még huszonegy börtönbüntetés kimondása nagyrészt Németh műve volt. Diákkoromban egyik Vas Gereben-könyvben megdöbbenve olvastam, hogy a nemzetgyilkos Németh János Septemviri rangot kapott érdemei elismeréseként. Ez is bizonyítja, hogy az akkori nemesség nagy része makacsul védte a kiváltságait. A Szoboszlay-per hóhéra Macskási Pál főbíró volt, aki a Temesvári Katonai Törvényszékre ráerőszakolt tíz halálos ítéletet és ötvennégy kényszermunkát, illetve szigorított ítéletet. Köztük volt a bátyám barátja, Pietsch Miklós

is, valamint édesapja, aki ott halt meg a börtönben. Pietsch Miklós a szabadulása után Németországban írt egy börtönkönyvet.

g. A Martinovics-összeesküvés bukásában nagy szerepet játszott a bécsi és pesti titkosrendőrség, akiket több besúgó polgár figyelmeztetett. A Szoboszlay-ügy felgöngyölítése a „Szeku” által beszervezett nagyszámú „Szeku”-besúgót terhelte. A Kolozsvári Törvényszék ötvenkét év után a Szoboszlay-per minden ítéletét megsemmisítette.

Végszó:

Diákkoromban 1952 és 1957 között néhányszor találkoztam Szoboszlayval, de az összeesküvésben nem vettem részt.

Az utóbbi években írtam is róla, majd kapcsolatba kerültem Vekov Károly professzorral, akit nagyra becsültem a Szoboszlay-mozgalom tanulmányozásáért. Utolsó találkozásunk alkalmával több aradival együtt megajándékozott egy nagyszerű könyvvel. Nyugodjék békében!

Szoboszlay és társai törekvésének megismertetéséért sokat tett Péter Szabó Ilona könyveivel és a Pécskán felállított emlékművével.

Könyvészet:

Áldozatok és áldozottak, Magyar PEN Club, Budapest, 2018. (Vekov Károly előszavával, Hudy Árpád szerkesztésében)

Tolnai Világtörténelme, Magyar Kereskedelmi Közlöny, Hírlap- és Könyvkiadó Vállalat, Budapest

Történelmi arcképcsarnok

Kett Groza János grafikája

Bátkai Sándor

AZ ÉDENTŐL A MEGVÁLTÁSIG

„LÉGY HŰ MINDHALÁLIG, ÉS NEKED ADOM AZ ÉLET KORONÁJÁT!” (JEL 2,10)

A bibliai Éden az a gyönyörűségees kert, ahol az első emberpár lakott a bűnbeesés előtt. Csodálatos békességben és harmóniában élt Teremtőjével és az őt körülvevő világgal. „És fogta az Úristen az embert, elhelyezte az Éden kertjébe, hogy művelje és őrizze azt.” (1Móz 2,15) Ezt a felhőtlen kapcsolatot rontotta meg a bukott angyalfejedelem, Lucifer, amikor kígyó alakjában megszólalt, és rászedte az embert, hogy engedetlen legyen Teremtőjével szemben. A világmindenséget Isten örök, elévülhetetlen törvényei irányítják. Ezek között az egyik legfontosabb, ami az ember földi életét, de örök sorsát is meghatározza: „A bűn zsoldja a halál.” (Róm 6,23) Isten tudatában volt annak, hogy örök törvényei sérthetetlenek, megkerülhetetlenek! Annak érdekében, hogy mégis megmentse az embert az örök kárhozattól, magára vállalta a halál elszenvedését Fiának, Jézus Krisztusnak keresztáldozatával.

Kedves nemzettársaim! Isten elhatározása volt az, hogy egy bizonyos „választott nép” kebelében küldi e földre a Megváltó Messiást, akinek az áldozata elég lesz a világon élő minden ember bűneinek eltörlésére. Igaz, ez a döntés csak arra érvényes, aki elkéri a kegyelmet, a helyettesítő áldozatot. A történelem egy pontján kihívta Ábrahámot korábbi lakhelyéről azzal az ígérettel, hogy szövetséget köt vele, ha ő és utódai hűségesen hallgatnak rá, engedelmisséggel követik utasításait, új hazát kapnak, majd pedig egy bizonyos boldog, Isten áldotta időszak elmúltával, amikor „Isten órája” érkezettnek látja az időt, elküldi Fiát e földre, hozzánk hasonló fizikai testben, hogy tiszta áldozat legyen az ember megváltására. A „hozzánk hasonló” meghatározás azt jelenti, hogy asszony által, de nem férfi akarataból fog megszületni a Megváltó, a Szentlélek Isten csodálatos közreműködésével, s így – ami a lényeg – eredendő bűn nélkül születik e földre, és tiszta, szent élet után, olyan bűn nélküli áldozat lesz, ami kielégíti Isten örök törvényét!

Drága magyar testvéreim! Jól ismerjük a latin közmondás jelentését: historia est magistra vitae – a történelem az élet tanítómestere. A zsidó nép életéből számtalan tanulságos történet tárul elénk a Biblia lapjairól. Döbbenetes például az, hogy miután Isten hatalmas karral és sok csodával kihozta Izrael népét az egyiptomi fogságból, rövidesen – megunva a Sinai-hegyen levő Mózes visszaérkezésére való várakozást – Áronnal aranyborjút csináltattak, majd „ünnepélyesen” felavatták, mondván: „Ez a te istened Izrael, aki kihozott Egyiptom földjéről.” (2Móz 32,4) Elképesztő, sátáni fordulat! A bűn folytonos újratermelődésének nincsen vége! Az Ige beszámol például arról: „Izrael fiai azt cselekedték, amit rossznak lát az Úr, ezért az Úr Midián kezébe adta őket hét esztendőre.” (Bír 6,1) Az ellenség jött is hatalmas tömegben – mint a sáskák –, és rablásaival végleg elszegényítette Izrael népét. Ekkor újra eszükbe jutott, hogy az Örökkévaló segítségét kérjük. Isten pedig újra könnyörült Izrael népén, és Gedeon által óriási győzelmet adott népének. Mindenekelőtt szükséges volt, hogy Gedeon lerombolja a pogány istennek, Baálnak az oltárait. Amikor a bűnös istenimádók számon kérték a Baál-oltár lerombolását, Gedeon édesapja nagyon ötletesen elmondta nekik: „Ti akarjátok megmenteni őt? ... Ha isten ő, akkor pereljen ő magáért”. (Bír 6,31) Végül is az Úr segítségével hatalmas győzelem született. Sajnos a jó kezdést rossz befejezés követte, mert a zsákmányolt aranykincsekből Gedeon éfódot csináltatott – feltűnően szép, díszes felsőruha –, amit kiállított városában, és azt olvassuk az Igében: „Ott paráználkodott azzal egész Izrael. Csapda lett ez a dolog Gedeonnak és háza népének.” (Bír 8,27) Az Úrtól való elfordulás nem kerülte el Izrael legnagyobb királyát sem. Isten határozott tiltása ellenére, Salamon – gazdagsága csúcán – számos, idegen népből származó nőt vett feleségül, akik elfordították szívét az élő Istentől. Az Ige a 21. századra is érvényes tanulságot fogalmaz meg: „Salamonnak szívét vénségére más

istenekhez hajlították feleségei, és szíve nem volt teljesen az Istené, az Úré... megharagudott azért az Úr Salamonra..." (1Kir 11,1. 4. 9.) A büntetés nem maradt el! Salamon halála után az ország kettészakadt, és elindult a lecsúszás útján.

Kedves testvéreim! Napjaink tragikus világhelyzete elgondolkodtat bennünket, vajon miért engedte meg Isten, hogy ez a láthatatlan ellenség ilyen egészségügyi, gazdasági, pszichikai mélységbe taszítsa a világ minden országát. A válasz csak egy lehet: „Ne tévelyegjete, Istent nem lehet megcsúfolni. Hiszen amit vet az ember, azt fogja aratni is!” (Gal 6,7) A nehéz világhelyzetből való kilábaláson gondolkodó államvezetőknek jó lenne áttekinteni az egykori ninivei királynak és tanácsadóinak rendelkezését: „Öltsön zsákruhát

ember és állat, kiáltsanak teljes erővel Istenhez, és térjen meg mindenki a rossz útról... ki tudja, talán felénk fordul, és megszán az Isten, lelohad lángoló haragja, és nem veszünk el!”

Anton Salman, Betlehem polgármestere, tökéletesen rámutatott a lényegre 2019 augusztusában az aradi Kultúrpalotában, amikor a két város vezetői aláírták Arad és Betlehem közötti testvérvárosi szerződést: „Isten egykor leküldte e földre, Betlehembe Fiát, Jézus Krisztust, és ez megváltotta az egész világot!” Igen, Ő áldozatával visszaszerezte számunkra az elvesztett Édent, hogy akik megnyitják szívüket előtte, részesei legyenek a legnagyobb karácsonyi ajándéknak, az Isten által készített örök mennyei otthonnak!

Horváth Csaba

AZ IMALÁNC

Este hatkor bekapcsoltam a harangot. A járvány idején visszavezetődött a „vecsernyére húzás”, ahogy a régi öregek mondták egymásnak. Felkapcsoltam a fényeket is az oltáron, és felléptem a lépcsőn. Fennhangon mondtam az imákat, annak ellenére, hogy egyedül voltam. A betegek imájával kezdtem. „Könyörülő Istenem! Irgalmas Mennyei Atyám! A mélységből kiáltok hozzád. Nagy nyomorúságomban téged hívlak. Halld meg ó, Uram az én kiáltásomat, és könyörülj rajtam. Szabadíts meg szenvedésemtől. Gyógyíts meg engem, Uram, hogy meggyógyuljak. Szabadíts meg, hogy megszabaduljak! Te látod az én vergődésemet.” Blaaa-blaaa-blaaa... Megakadtam. Egy kicsit elbizonytalanodtam. Folytassam vagy sem? Megfordultam. Az ördög az organista helyén terpeszkedett. A patái a kottatartón. Papocska, papocska... te olyan végtelenül naiv vagy. Szívem szerint azt mondanám, már ha lenne szívem, hogy szájalmasan naiv és ostobán hiszékeny vagy. Mondd, te tényleg azt hiszed, hogy van ennek értelme? Nap mint nap bejössz ide, felkapcsolod a harangot, mint valami ördögűző masinát, aztán bekapcsolod az oltárvilágítást, mintha a gonosz félne néhány harmincas égtől, aztán fennhangon felolvasol néhány, öt-száz évvel ezelőtt megfogalmazott imádságot, és azt hiszed, mindez majd felszáll a mennybe, és az öregúr, akit ti olyan nagyon tiszteltek, majd meg-

hallgatja, megsimogatja a fejeteket és megsajnál. Azt várjátok, hogy holnapra majd az angyalok elvigyék a koronavírust, és minden olyan szép és meghitt legyen, mint előtte. Aztán büszkén feszítenél a palástban, mondván, a mi érdemünk, kiimádkoztuk az ellenszert. Nevetségesek vagytok. Szerintem az imáid még a padlásig sem jutnak fel. Pedig itt szép nagy padlás van. Csalódottan tettem le az énekeskönyvet az oltárra. Egy pillanatra olyan érzésem volt, mintha a hitemet tettem volna le. Nem tudom, meddig jutnak fel az imádságaim. Így igaz. Nem tudom azt sem, hogy meghallgatja-e Isten. De nem is az a fontos, hogy én mit hiszek. A fontos, és amire most is tekintek, az Ő ígéretei. Megígérte, hogy meghallgatja az imáinkat. Megtanított imádkozni. A többi nem az én dolgom. Én egy imádságot meghallgató Istenhez imádkozom. Mese. Játssz a szavakkal. Zsonglörködsz velük, de ez nem változtat a lényegen. Még a neved sem jut az eszembe, annyira jelentéktelen kis krumplihaj vagy. Sosem kerülsz be a bográcsba, a nagyok közé. Krumplihaj – ismételtam a szót. Sértő volt. Rendkívül az. Az ördög tudja, hogy a hiúságunk a legérzékenyebb pontunk. Igazad van ebben – válaszoltam. Nem vagyok más, csak egy kis krumplihaj. De mondok én neked valamit. Régen, a háború alatt és még a háború után is a nagy szegénységben, nem volt vetőkrumpli. Olyankor vastagabban hámozták

meg a krumplit, és azt vetették a földbe. Jó föld kellett, és lett termés. Hidd el! Nem valami díszes, de azért lett. Szóval a krumplihaj is, ha jó földbe kerül, akkor tud termést hozni. De megmondom én, miért nem jut eszedbe a nevem. Mert nem tudhatod. A nevem az Élet Könyvébe van beleírva. Oda, barátom, te nem nézhetsz bele. Belenézhetsz a múltamba, a gondolataimba, még a jövőmet is láthatod bizonyos szinten, de a szívembe nem láthatsz bele. Az Élet Könyve örökre csukva marad előtted. Valójában nem is fontos a nevem. Mert van, Aki a nevemen szólítson, Aki azt mondta: enyém vagy. Van, Aki a nevemen kívül a hajszálaimat is nyilvánartja. A lényeg az, hogy kinek a nevében vagyok itt. Nem az én nevem a fontos, hanem Azé, Aki elküldött engem.

Ezek is csak szavak. Túl nagy szavak ilyen kis krumplihajhoz. És mondd, mire küldött el az öregúr téged? Itt, az isten háta mögött. Arra, hogy őrizzem a várat? Milyen várat? Nem látok én itt várat, csak egy üres templomot. Most üres. Jó-jó. Máskor sem ütök le egymást, úgy akartam mondani. Ez vár. Ide be lehet jönni, és védelmet lehet találni. Mégis mitől véd meg ez az „Erős vár”? A világtól. A világiasságtól. Az önző, haszonelvű, nyereszkes világnézettől. És egyedül meg tudod védeni ezt a várat? Kicsit nevetséges, amiket mondasz. Nem tudom megvédeni egyedül. Való igaz. Akkor? De valamire képes vagyok egyedül is. Fel tudom húzni a zászlót. Amíg a zászló leng, addig tudják, van élet a várban, vannak várvédők, van remény, van harcolni akarás, van győzelemre való kilátás. Nem látok zászlót. Lehet túl rossz a szemem. Igaz is, ennyi ezer év óta nem csoda, hogy meggyengült a látásom. Pedig ott a zászló a templom hegyén, hogy mindenki lássa. Régebben volt még egy fémlobogó is benne egy évszámmal. A régi fényképeken még látszik. De a kereszt és a gömb, ami a világot jelképezi, ma is ott van. A kereszt a mi királyi zászlónk. Ennek a lobogónak a vezénylete alatt állok itt. Addig, amíg kell. Parancsot kaptam. Nem arra, hogy számoljak, jelenlétet írjak. Hanem arra, hogy jelen legyek akkor, amikor kell, ott, ahol kell. Az ördög nagyot sóhajtott. Papocska, papocska, papocska. Leszállt az orgonáról, és sétálni kezdett. Komolyan mondom neked, ha lenne szívem, megsajnálalak. Figyelj ide rám! A csata már zajlik. Nyeresre állok. Nézd csak a tévéhíradókat. A világvárosokban villás targoncával pakolják teherautókra a halottakat, és viszik az égetőbe. De ez nem azt bizonyítja, hogy te győztél – válaszoltam. Kezem ökölbe szorult. Szemembe a tehetetlenség könnyei gyűltek. Szeret-

tem volna felnézni a keresztre. Egy kis biztatásért. Csak egy pillanatra! És a feltámadott Jézusra. De háttal álltam neki. Mint oly sokszor a döntő pillanatokban. Az igazán fontos döntésekkor... Mindegy háttal. Elmondom neked, papocska, ha már itt vagyok, hogyan csináltam, hogy győzzek – mondta az ördög. Nem volt csúfondáros. Sem harsány. Nagyon természetes hangnemben beszélt, mintha mindig is meghitt barátok, mondhatni bizalmas barátok lettünk volna. És szörnyű volt hallgatni a bizalmas, meghitt hangnemet, ami nem Istentől való volt. Amit mondtál, hogy targoncával pakolják a halottakat, és tömegesen viszik az égetőbe, nem igazán érdekel. Ez olyan, mint egy háborúban az elesettek. Tudod, mi gyönyörködtet? Ami miatt mondom, hogy megnyertem a csatát? Az, hogy rengeteg ember hal meg Isten nélkül, hit nélkül, és ami a legszebb, megtérés nélkül. Pedig ezekben a kórházakban, járványközpontokban is vannak hozzád hasonló naiv prédikátorok, akik, mint te, köhögve, hörögve, harákolva, ekeve-mekegve mondják az élet igéjét. És nem térnek meg. Ilyenkor sem. Na, papocska, ezt nevezem én győzelemnek. Megtérés nélkül, hit nélkül, bűnbánat nélkül meghalni. Igazam van? Nekem csupán az elszállításuk marad. Igazából semmit nem kell tennem. Az elszállítás, az már ilyen morbid dolog. Így van? Mondd ki, kérlek! Úgy szeretem, amikor igazat adsz nekem! Nem mintha szükségem volna a dicséretedre, de azért jólesik eljátszadozni veled. Teljesen összetörtem. Tanácstalan voltam. A hallás szűnik meg utoljára az érzékek közül – mondtam halkan. Igen – válaszolt majdhogynem együttérzőn az ördög. Bólogatott, mintha csak vigasztalni próbált volna. Tudom, papocska. A szív megállt már, a légzés úgyszintén, s ti még ekkor is küszködtök, hogy térjen meg. Ő hallja. El tudod képzelni? Még percekig hall. És... akkor sem. Akkor sem! Honnan tudod? A szívébe nem látsz! Az agyába még igen. Az utolsó gondolatait még hallhatom. Sajnálom, barátocskám. De ez van. Megnyertem a csatát! De, ha te gondolsz, itt egymagadban harcolhatsz a zászlóddal, vagy ahogy nevezed. Csak teljesen fölösleges. Harcolhatsz... visszhangzott a szó a lelkemben. Mit tegyek? Kitől kérjek most tanácsot? Ki tud nekem segíteni? Harcolni. Harcolni. Ismételtettem. Aztán derengeni kezdett egy régi emlék. Régi professzorom (Isten bocsássa meg nekem, mennyit szidtuk...) hébert tanított. Egyik álmos reggeli héberórán valami harcról volt szó a szövegben. A harc szó a lacham. Értik, tiszteletes urak? Igen – bólogatunk. Ennyi. Ez volt Isten válasza. Egy homályos

emlék. De miért jutott ez most eszembe? Van egy másik szó is, ugyanezzel a három betűvel, csak más pontozással. A lechem. Kenyér. Harcolj a kenyérrel! A szó magában hordozza a választ. Az ellenszert. A harc ellenszere a kenyér. „Én vagyok az Életnek kenyere.” Harcolj az úrvacsorával. És győzni fogsz. Hallod? Le foglak győzni. Ugyan már! Mégis mivel? Az úrvacsorával. Jaj, ne már! Egy korty borral meg azzal az ízetlen ostyával akarsz győzni? Igen. Így mobiltelefonon felmutatva? Működik így is? Nem. Vagyis szerintem nem. De azért az élet kenyere, az írott ige, minden otthonban megtalálható. Minden szív, talán az is, aki

eddig közömbös volt, vágyakozik az úrvacsorára. Talán milliónyi ablak nyílik Isten felé. Ezekre nézünk. Nem a becsukott ablakokra, az Isten felé kinyílni nem akaró ablakokra. Vágyakozunk. És ez a szent vágyakozás, a sakramentális csend lesz a te halálad. Megfordultam. A keresztre néztem. A feltámadott Jézus kezében zászló lobogott. Jóleső érzés volt ránézni a győzelmi lobogóra. Bezártam a templomot. Szofia aggódva kérdezte: volt valami gond? Kicsit hosszabban harangoztál. Semmi gond nincs. Minden rendben lesz. Észre sem vettem, hogy jövő időt használok.

Helytörténet

Juhász Béla

KÖZSZÁLLÍTÁSRÓL, JÁRMŰGYÁRTÁSRÓL - ARADON

Ismét hiánypótló munkát tett asztalunkra neves helytörténészünk, Ujj János. (*Az aradi közszállítás és járművei – A lóvontatástól a repülőig*, Aradi Kölcsey Egyesület, Fecskés sorozat, 46. kötet, Arad, 2020.) Régóta várjuk, hogy új kötettel jelentkezzen népszerű szerzőnk, aki az utóbbi 23 évben kiadott könyveiben igen jól dokumentált, ugyanakkor színes képet nyújtott városunk, Arad építészettéről és műépítészeiről, temetőiről, megyénk neves szülöttéről, műemlékeiről, irodalmi lapjairól, iskoláról és pedagógusokról.

A szerző elárulja, hogy 2012 óta gyűjti a kötet alappilléreit adó írásos dokumentumokat és fotókat. Elismerés illeti az aradi Kölcsey Egyesület vezetőségét, hogy a világjárvány kellős közepén, amikor a kulturális események városunkban és országszerte is szinte kizárólag a számítógépek képernyőiről kacsintanak a közönség felé, legyőzve az adminisztrációs akadályokat, létrehozták ezt az igényesen kivitelezett könyvet.

Kit érdekelhet, kinek ajánljuk elolvasásra ezt az ezernyi információt rejtő kötetet? Ki szeretném hangsúlyozni, hogy nemcsak műszaki beállítottságú, férfi olvasóknak, lokálpatriótáknak, akiket érdekel a technikatörténet, hanem ugyanúgy városunk múltja iránt érdeklődő családanyáknak és háziasszonyoknak, az élet során megöszült idősebb generáció képviselőinek és nem utolsósorban a kíváncsi ifjúságnak. Mindannyian olvashatunk ebben a könyvben többek között lóvasútról és villamosról, Délkelet-Európa első villamosvasútjáról, a hírneves járműgyártásról, a Weitzer-féle vagongyárról, az ebből kifejlő-

dött Astráról, a történelmet író MARTA autógyárról, de még városunkban épített repülőgépekről is.

Reméljük, hogy a járvány lecsengése után ennek a kötetnek a bemutatására is sor kerül a már megszokott, nagyszámú érdeklődő személyes jelenlétében.

Érdeklődéssel várjuk Ujj János további izgalmas, helytörténeti vonatkozású köteteit.

Dr. Vajda Sándor

150 ÉVE SZÜLETETT

BOLDOG NÉMETÚJVÁRI HERCEG DR. BATTHYÁNY STRATTMANN LÁSZLÓ, A SZEGÉNYEK ORVOSA

A magyar főnemes (császári és királyi kamarás, az Aranygyapjas rend lovagja, Vas vármegye örökös főispánja, a Magyar Tudományos Akadémia tagja), a szegények orvosa, Dr. Batthyány Strattmann László 1870. október 28-án Dunakilitin született, hatodik gyermekként. A családja 1876-ban Köpcsénybe költözött, így iskoláit a Bécs melletti jezsuiták klakburgi intézetében kezdte, majd a kalocsai, később az ungvári gimnáziumokban folytatta. Miután 1890-ben leérettségizett, a bécsi egyetemre jelentkezett, ahol a mezőgazdasági, kémiai, filozófiai, asztronómiai, majd az orvostudományi előadásokat látogatta. Érdeklődése nagyon széles körű volt, érdekelte a zene, a nyelvek (anyanyelvén kívül ismerte a német, latin, görög, francia nyelveket, de szlovákul és horvátul is megtanult, hogy betegeivel szót tudjon érteni), az irodalom, a csillagászat, a vegyészet, a gyógyszerészet, a fényképezés, de legjobban a gyógyítás. 1896-ban bölcsészdoktorrá avatták, de még ebben az évben orvostanhallgató lett. Amikor ötödéves

**Ifjú házaspár korában
feleségével**

az atyjától kapott köpcsényi uradalom kastélya mellett húsz-, később harmincágyas kórházat rendezett be a szegény betegek számára, amit a legmodernebb gyógyászati eszközökkel szerelt fel. Praxisa nagy részében főleg szemműtéteket végzett. A szegényeket ingyen kezelte, az orvoságokat is díjmentesen biztosította számukra, a

nincsteleneket pedig ruhával és pénzzel is támogatta. Három vármegyéből, naponta 60-100 beteg érkezett, és mindennap több szemműtétet is végzett, emellett az analíziseket is ő végezte a jól felszerelt klinikai laboratóriumában. A családi törvények értelmében megörökölte a hercegi címet, ugyanis

**Batthyány doktor az
1920-as években**

1914-ben távoli unokabátyja (Batthyány-Strattmann herceg) gyermek nélkül hunyt el, és a legközelebbi illetékes ő volt. Az újdonsült herceg, vagyis Dr. Batthyány László családjával a körmendi kastélyba költözött, amelynek egy szárnyában modern szemészeti klinikát rendezett be.

Az első világháború alatt a kórházát kibővítette, hogy fogadni tudja a sebesült katonákat. Műtétek százait végezte, és rendszerint a kötözéseket is ő vállalta, hangsúlyozva, hogy szeret szemtől szemben lenni a betegekkel, mivel a személyes, lélektől lélekig húzódó kapcsolatot semmi sem helyettesíti. Amikor a körzet orvosát a frontra vezényelték, elvállalta a körorvosi teendőket is. Éjnek idején, hóban, fagyban, sárban kereste fel a szenvedőket, a szülőasszonyokat, és mindenki csodálta, hogy úgy vizsgálta és kezelte a napszámost, mint egy főherceget. Típusa volt annak a (sajnos kihalt) orvosnak, akit az egész ember érdekelt, testestől-lelkestől. Arra is maradt ideje, hogy a betegek lelkével is törődjön: mikor a gyógyult betegek elhagyták a kórházat, akkor nem egynek szeme világán kívül visszaadta meghasonlott beteg lelke egyensúlyát is. E célt szolgálták az 1924 és 1928 között, német és magyar nyelven általa írt kis füzetek, amelyek nyomtatásban is megjelentek *Nyisd fel szemeidet és láss. Kalauz egy életre* címmel. Az első világháború alatt érte a legnagyobb tudó-

mányos megtiszteltetés: 1917-ben a Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába hívta, és rendes tagsággal tüntette ki. A politikai élettől teljesen visszavonult ember és tudós orvos számára ez volt élete egyik legnagyobb kitüntetése, a másik legkedvesebb kincse a Mária-kongregációs érme volt, amelyet halálos ágyán László fiára bízott.

Az első világháborút követő területi elcsatolások után Köpcsény Ausztriához került Kittsee néven. Az itt lévő kórházát Batthyány doktor az osztrák államnak adományozta, majd erejét a körmendi szemkórház fejlesztésére összpontosította. Itt a kórház modern felszerelése mellett tekintélyes szakkönyvtárat is létesített, a legszínvonalasabb magyar és külföldi folyóiratokat járatta. Kora orvostechnikai újdonságait mindig figyelemmel kísérte, így kórházai számára állandóan a legszínvonalasabb műszereket és felszereléseket hozatta meg, családi vagyonának jelentős részét is e cél szolgálatába állította. Azt vallotta, hogy: „Azért szeretem a vagyonomat, hogy jót tehessek vele.” A nővérek főnöknőjének feljegyzése szerint 4-5 ezer hold jövedelmét adományozta a szegényeknek. Dr. Ajtay Mária – aki munkatársa volt – emlékiratai szerint naponta 300-600 pengőt osztott szét a rászorulóknak között. Alkalmazottairól állandóan gondoskodott, nemcsak a fizetésüket biztosította, hanem birtokából kb. 200 házhelyet és hozzá tartozó földet osztott ki alkalmazottai között. Egyik orvoskollégája jegyezte fel a következőket: „Egész orvosi praxisom alatt sem Európában, sem Amerikában nem találkoztam még egy olyan orvossal, aki katolikus orvosi hivatását oly teljesen betöltötte volna, mint dr. Batthyány. Nemcsak orvos volt a hercegek között, hanem herceg is az orvosok között.” Tiszta testvéri szeretetből választotta az orvosi hivatást, és így is gyakorolta, tudatos eszköznek tartotta magát Isten kezében. Gyakran mondta a betegeknek, hogy: „Milyen jó az Isten, hogy még engem is felhasznál arra, hogy téged meggyógyítson.” Évente általában ötezer beteget látott el, és mintegy 30.000 szemműtétet végzett. A saját költségén segítőtársakat, orvosokat, ápolónőket, kisegítő személyzetet fogadott föl, de a legfontosabb asszisztense a műtéteknél a felesége volt. Magánkórháza felszereltség szempontjából bármelyik fővárosi vagy nagyvárosi kórházzal felvehetné a versenyt. Elsősorban a szemészettel foglalkozott, de érdeklődése az orvostudomány egészét ölelte fel, különösen a népbetegségek iránt érdeklődött. Ismerte és sikerrel alkalmazta a Pirquet-oltást a tuberkulózis diagnosztizálásában, de saját röntgenkészüléke is volt, amelyet

nagy hozzáértéssel alkalmazott a betegségek korai felismerésében.

Batthyánynál 59 éves korában hólyagrákot állapítottak meg, és beutalták a bécsi Löw szanatóriumba, ahol megműtötték. 1931. január 22-én hunyt el. Piffli bíboros, a Bécsi Főegyházmegye érseke végezte a beszentelését – a főpásztor betegágyából kelt fel, mondván, hogy „ritkán adódik alkalom arra, hogy egy szentet temethessek.” Ezután holttestét Körmendre szállították, és a kastély kápolnájában ravatalozták fel, ahol gyógyult betegek, szegényei, tisztelői végeláthatatlan sorokban, három napon át rótták le kegyeletüket. Innen földi maradványait a burgenlandi Németújvárra vitték (ma Güssing), ahol a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. Batthyány-Strattmann Lászlót sokan már életében szentként tisztelték. Halála után egyre nőtt az iránta való tisztelet, és sokan imádkoztak az ő közbenjárásáért. Boldoggá avatási eljárását – a hívek sokaságának óhaját teljesítve – 1944. augusztus 30-án a bécsi érsek, valamint vele egy időben a szombathelyi püspök indította el. A háború után (a sajátos körülmények miatt) a boldoggá avatási eljárás hosszabb időre megszakadt, majd 1987-től folytatódott tovább, de most már a kismartoni (eisenstadti) és a szombathelyi egyházmegyék közreműködésével. II. János Pál pápa 2003. március 23-án boldoggá avatta. Napjainkban is elevenen él a boldoggá avatott doktor emléke és tisztelete. Szülőfalujában, Dunakilitin a római katolikus templomban színes üvegablak őrzi emlékezetét, és ugyanitt található a Batthyány-oltár is. Ugyancsak színes üvegablakon örökítették meg a püski Szent György római katolikus templomban, valamint Kanadában (Vancouverben) a Szent Péter és Pál-templomban. A doktor születésének 120. évfordulóján (1990) szülőfalujának iskolája felvette nevét, és a kastélykertben szobrot állítottak neki. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs Technológia Karának kápolnáját Erdő Péter bíboros a boldoggá avatott orvos tiszteletére szentelte fel. 1999-ben a Magyar Köztársaság kormánya megalapította a Batthyány-Strattmann László-díjat, amelyet az egészségügyi miniszter előterjesztése alapján az egészségügyben több évtizeden át kiemelkedő teljesítményt nyújtó személyeknek ítélnek oda, évente 2 alkalommal.

Az orvos-herceg élete során a család jelmondát – „Hűséggel és szeretettel” – teljes mértékben megvalósította, munkássága példakép az utókor számára, tettekkel adott példát igaz emberségből.

Puskel Péter

OKTÓBER AZ AL-DUNÁN

Világjárvány idején az országot járni kockázatos. Otthon ülni és a televízió csatornáit váltogatni lélekölő.

Osztom Mircea Dinescu költő véleményét, miszerint nem lehet esténként úgy lefeküdni, hogy az ember agyában a lélegeztetőgépekre kötött szenvedők és a halottak egyre növekvő száma, illetve az éppen regnáló kormányok tehetetlenségbe fulladó intézkedéssorozata járjon. Mert mi más lenne naphosszat a híradásokban, mint ami lépésre kényszeríti a patthelyzetbe került országok döntéshozóit?!

Szóval a biológiai egészség megőrzése mellett a lelki egyensúlyra se árt ügyelni.

És akkor, az óvatossági intézkedéseket betartva, útra kelünk.

Idehaza is van rengeteg látnivaló. Egyenesen bűnös mulasztás, sőt talán szándékos hanyagság, hogy népszerűsítésükre, kihasználásukra száz év alatt se fordítottak kellő figyelmet a mindenkori csúcsvezetők.

Temesvár irányába indulunk. Buziáson, Herkulesfürdőn nem sokat időzünk. Az előbbinek fényes múltjára már csak a valamilyen csoda folytán helyrehozott pavilonsor és a gondozott park emlékeztet. A többi romhalmaz. Beutaltak vagy üdülő személynek nyoma sincs.

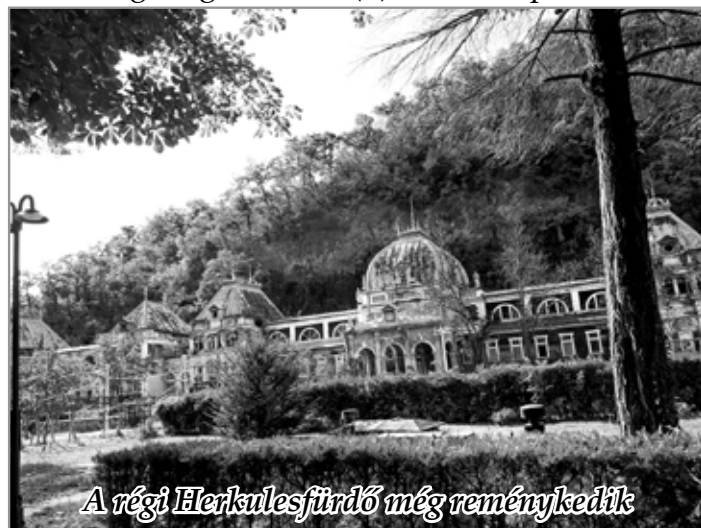

Búziásfürdő pavilonsora manapság

Tovább, tovább déli irányba...

A Cserna patak völgyében, a rómaiak, majd jóval később, a Monarchia egykoron igen felkapott Herkulesfürdjén (Herkules szent vizeihez) látni némi mozgást. Az új rész még a múlt rendszer-

ben épült ki, s a régi, patinás, stílusos épületekre is akkoriban mondták ki a végítéletet. Azóta még romjaikban is megcsillogtatják szépségüket, talán még lehet kezdeni velük valamit. Természetes gondolatársítás, hogy Arad patinás régi színháza, a vár és ferences temploma jut eszembe. Ma talán még megmenthető(k), de holnap?

A régi Herkulesfürdő még reménykedik

Lippafüred már rég csak emlék, a Wenckheim- emlékeket felszámoló Menyháza is vergődik.

Következő állomásunk Muntele Mic, ahol kisbuszunk felküzdí magát az 1800 m magasán lévő kereszthez. Pedig bitangul elhanyagolt az út. Gyönyörű viszont fentről a kilátás a karánsebesi medencére, friss a levegő. Szemközt a Cárkő csúcsa aranylik az októberi fényben. Jólesik néhány korty finom pálinka, amiről útitársaink, Sutyák András és Tóth Piroska, a tornyai tájház gazdái gondoskodtak, pedig nem is kutyaoltuk holtfáradtra magunkat. Igazán a „bevállalós” buszsofőr érdemelné meg a finom szilvalevet, de hát itt és most végképp nem teheti. Mi pedig majd kiérmeljük legközelebb.

Orsova a cél. Pontosabban az innen tervezett al-dunai hajókázás.

A mai Orsova a Ceaușescu-éra szüleménye. A régi, patinás kisvárost a Monarchia déli határán, a Duna fenekén kell(ene) keresnünk. Ada-

Kaleh szigetével együtt került a víz alá, az akkori Jugoszláviával közösen megépített vízerőmű munkálatai idején. A jobbára törökök lakta szigeten magam is jártam a '60-as évek végén. Az idős szigetlakók, amikor megtudták, hogy magyarok vagyunk, váltig emlegették egyik jeles elődjüket, aki a szabadságharc bukása után Orsovánál bárkájával átmenekítette Kossuth Lajost a törökök által megszállott szerb oldalra. Egyfajta nemzeti hősnek tartották társukat. Az eseményt festmény is megörökítette.

A még nem egész fél évszázados új Orsova egyhangú blokkváros. Lakosainak fő megélhetési forrása a Duna. Halászat és vendéglátás. Ez utóbbi elméletileg a járvány idején lehetne a csúcson, hiszen a külföldi utaknak egyelőre befellegzett, csak hogy a félelem, az óvatosság is elriasztja az embereket. Sokan ki se mernek bújni otthonukból, nem hogy kiránduljanak.

A panzió viszont, ahol az éjszakát töltjük, pompás. Ablakai a Dunára néznek, amely itt teljes szépségében tárulkozik elénk. Nappal, az időjárástól függően, ezernyi színárnyalatban, este fenséges nyugalomával, szelíd szélfuvallatával. Terraszai a víz fölé épültek, az ablakokból kitekintve is az a benyomásod, hogy lábad alatt a Duna. Félig-meddig így is van. Koca-horgászok az emeleti erkélyről két-három botot is „leengednek”, de úgy tűnik, az amatőrök horgára nemigen kapnak a halak. A hajnali napfelkelteben hazatérő profi halászok hálójában viszont nyüzsögnek az ezüstszínű pikkelyesek.

Szinte sajnálom azt a néhány órát, mikor álomra hajtottam a fejem, hiszen az éjszaka is csodálatos élményekkel gazdagíthatott volna.

Orsova számunkra másért is érdekes. A víz alá került régi város közelében rejtették el a szabadságharc végnapjaiban az osztrák seregek elől a magyar királyság jelképeit: a szent koronát és a királyi palástot, valamint a jogart és az országalmát tartalmazó ládát. Az viszont kevésbé ismert, hogy az ereklyéket Aradra hozatta Szemere Bertalan miniszterelnök 1849. augusztus 9-én, amikor városunkba menekült a kormány. Itt tartották meg az utolsó országgyűlést, és a temesvári vesztés ütközet után az emigrációba induló Kossuth Aradon ruházta fel teljhatalommal Görgey Artúrt.

A kormányzó az aradi várban szeretne volna elrejteni a királyság jelképeit tartalmazó ládát, amit addig a miniszter titkárának aradi lakásán őriztek, de Szemere a várat nem tartotta megbízható helynek. Emberei Orsovára vitték az ereklyéket

tartalmazó ládát, és az éj leple alatt a két ország közötti senki földjén ásták el.

A fegyverletétel utáni években, a megtorlás éveiben az osztrákok hatalmas szakértői apparátussal keresték a magyar királyság jelképeit. Végül árulás következtében, 1853-ban találták meg. Talán szerencse, hogy így történt, mert a láda beázott a folyamközeli nedves talajban, és az ereklyék jelentős károsodást szenvedtek. Nos, ma Orsován egy igen modern tervezésű római katolikus templom (Hans Fackelmann mácsai születésű építész tervezése) emléktáblája hívja fel a figyelmet a magyar királyság itt elrejtett jelképeire.

És akkor kis hajóval indulunk a Dunán. Talán túlzás hajónak nevezni a tíz-tizenkét személyes, motorcsónakra emlékeztető vízi járművet. A kezdeti bizalmatlanság azonban percek alatt eloszlik. Mintegy 70 km-es sebességgel indulunk el az árral szemben, felfelé a Dunán a folyam Kis- és a Nagy-Kazán-szorosok által határolt részéhez. Csodálatos táj, remek idő, ígéretes kaland, számtalan látnivaló.

Az al-dunai folyamszabályozás ötlete Széchenyi István nevéhez fűződik. Szakemberek kíséretében hajózott végig a Dunának ezen a festői, meredek szikláktól övezett szakaszán, az ún. Vaskapun. Megbízására Vásárhelyi Pál mérnök dolgozta ki a szabályozási tervet. Öt év alatt a folyam egyes

szakaszán már elkészültek a munkálatokkal, de a Vaskapu teljes egészében csak az 1898-as években vált hajózhatóvá.

Széchenyi érdemeit emléktábla őrzi egy marcona szikla oldalában. (A Báziasig vezető régi országút is a „legnagyobb magyarnak” köszönhető.)

A behajókázott mintegy 20 km-es folyamszakaszon a Kis-Kazánnál a Duna alig 80 m széles, de

A Kis-Kazán kapujában

helyenként 50 m mély, a Nagy-Kazánnál sokkal szélesebb, de nem olyan mély. Kétoldalt marcona sziklafalak, barlangok övezik. A jobb oldalon a sziklákra felfestett jelek azt mutatják, hogy az már szerb terület. És rajta a „várak vára”, a sziklapartra felkapaszkodó, festőien szép Galambóc, mai nevén Golubác.

Persze „ideát” is van bőven látnivaló: a XIV. században épült és ma is látható Vodița kolostor. És itt van a Veterani-barlang, ahol 1692-ben Veterani osztrák tábornok megállította a törököket.

Végül Decebal sziklába vágott, monumentális méretű domborművénél fordulunk vissza.

Honnan is láthatná meggyőzőbben a jámbor kiránduló, hogy kik voltak e tájakon az „őslakosok”, ki mit tett a tájegység felemelkedéséért, ha nem innen?!

A Duna magas vízállásában elmerült, majd később kiemelt és a sziklán magasabbra helyezett Széchenyi-emléktábla esetleg megtévesztené őket.

Szabó István

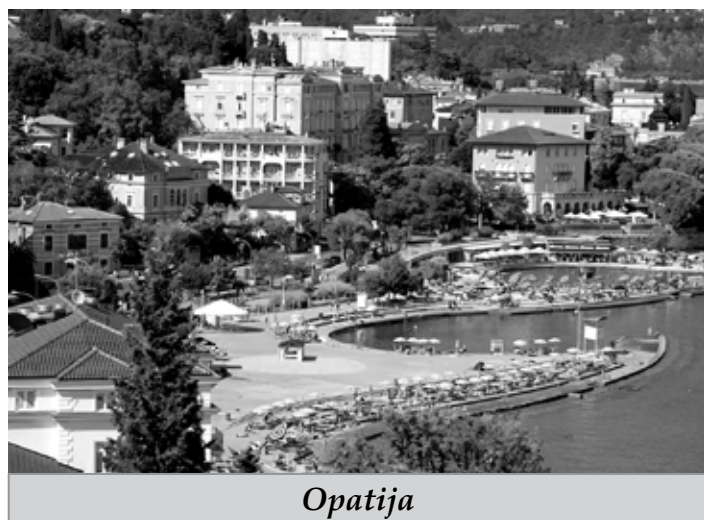
KÉK TENGER, MONDD EL A VILÁGNAK... (2.)

SINJE MORE, SVIJETU RECI (A HORVÁT HIMNUSZ EGYIK SORA)

Abbázia, azaz Opatija

Nevét az 1420-ban alapított bencés apátságról kapta. Szép, parkos terület övezi a gonddal karbantartott, Szent Jakab nevét viselő épületegyüttest. Nagy levelű babérfák, pompázó leanderek, pálmák és tömény sejtelmesség. Merthogy királyok, arisztokraták, nászutasok, kaszinózók, szélhámosok és okkal titkolózó, zugketyintő párocskák idilli paradicsoma volt Abbázia. Meg persze az őket lefülelő magándetektíveké is. Karlovy Vary (Karlsbad) után Abbázia a régi, jó, békebeli k. u. k birodalom leglátogatottabb fürdőhelye. Itt ma is él és virul az Osztrák–Magyar Monarchia hagyatéka. Járt itt a walesi herceg, a későbbi VII. Edward, Rudolf trónörökös, a merénylet áldozatául esett Sándor jugoszláv király és még sokan mások. Benéztünk néhány ódon, patinás szállodába is, alig lepődtem volna meg, ha a márványlépcsőkön hirtelen szembe jön őfelsége, I. Ferenc József apostoli királyunk vagy Horthy Miklós altengernagy, esetleg Fedák Sári, Herczeg Ferenc, Molnár Ferenc, Karinthy Frigyes vagy a

Csárdáskirálynő. No persze, nem együtt. Ide jött meghalni gróf Szapáry Gyula miniszterelnök és Komermayer Károly, Budapest első polgármestere. Arról nem tudunk, hányan lettek itt öngyilkosok kártyaadósságból vagy szerelmi bánatból kifolyólag, de legalább annyian, mint ahány mindenféle híresség megfordult itt. Mert e helyen meghalni is szép? Ki tudja...

Opatija

Ujjongással fedezek fel egy aradi hangzású nevet. Czédly Mónika kiállítása a gyönyörű, magyarraajongó Sissiről, tragikus sorsú Erzsébet királynénkről. Mondom, mintha megállt volna az idő valamikor 1914 táján. Az apátságtól alig pár lépés a Lungo Mare, a híres 12 kilométer hosszú tengerparti sétány. Kicsit mi is andalgunk. A fülledt erotikát, titkokat, ártatlanságot, bűnt és bűnhődést sugalló környezet atmoszféráját percenként szárnyára kapja az Adria tisztító fuvalata. Fantasztikus. Hirtelen egy szoborszerűséget fedezek fel. Úgy néz ki, mint egy elefánt nagyka-

bátban. Megkerülöm. Elöl, fent emberi fej. Né tán valami tengeri szfinx? Nem, hanem Miroslav Krleža. Tudtam, hogy nagy író, de hogy tehetségét csak egy ekkora köbtartalmú test volt képes befogadni, azt nem gondoltam. Nem ez az utolsó csoda, amivel Opatijától elköszönünk. Egy 1921-ben alapított olasz nevű vendéglő utcai teraszán táplálkozni kezdünk. Hangulatos, különösen a grillezett zöldségfélékkel körített tonhalsteak. Krleza-hoz illő adag, a maradékot udvariasan becsomagolják, irány Budakeszi!

És éljen Horvátország!

Humor

Kövér Péter

A LEÁNYZÓK ÖRÖK TAVASZA, AVAGY SCHNEIDER BÁCSI MŰKEZE

Mottó:

*Az udvarlást a legjobb hátulról kezdeni,
mert ha nem jön be, akkor kezdheted előlről!*

Úgy sajnállak, ó, Nyálas Olvasó! Valld be, Te sem úgy látod a dolgot, mint amilyen. Sokkal inkább úgy, mint amilyen... vagy. Érzékenyen! A gondom az érzékenységgel, hogy mindenkit sajnálok. A seggfejeket is sajnálom, amit utána szintén sajnálok. Ilyen értelemben, becsüld meg magad, mert sajnálom, de Téged is sajnállak, ó, Nyálas Olvasó! És engem ki sajnál? Tudd meg, mire mentem azzal, hogy Schneider bácsit is sajnáltam. Megnyúlt a kezem!

A szemben levő kis templom ritkán telt meg. Hétköznapi csak akkor olvasták a misét, ha legalább négy hívő áldozott. Ez meg mindig összejött, mert Schramm néni, aki negyven kiló volt, valamint a Nébel lányok, kötelezően mindennap áldoztak. Egyáltalán, az életüket arra áldozták, hogy felkészüljenek valamire, ami sosem jön el. A szájára is vette őket a falu. Ember nem tudta elképzelni, mit tudnak annyit vétkezni egy nap alatt. Különös tekintettel, hogy a Nébel lányok hármasikrek, és a hatvanat is túllépték. Na nem kilóban, mert ott a mázsát is nyomták. Élősúlyban... és egyenként. Kacér, egyforma túllfátyolos kalapok mögül gyónták meg pajzán lányos gondolataikat, a külön az ő méreteikhez megerősített gyóntatószékben. A megért tavaszokra gondolok, mert már régen leányzottak, egy örök tavaszban.

Állítólag volt a főutcán egy gazdatiszt, egy sóhivatalnok, egy csendőr, egy szatócs és egy mészáros, akik nem tudták eldönteni, melyiket válasszák a „szüzek” közül. Lehetetlen volt, olyan egyformán szépek voltak. Egyiptejű, háromszájú ikrek, azonos génállománnyal. Ma úgy mondanánk, hogy egy személy három testben, egyformán ínyenc domborulatokkal. Schramm néni meg még a háború előtt zaklatta a papunk szép szál elődjét, a falu kegyetlen szája szerint. Ha mind a négyen megjelentek, azaz mindig, akkor csendes volt a mise, reggel nyolctól, prózában. Parlando. Ha nem, akkor semmi se! Kuss! Ők négyen koránkelők voltak, azzal a meggyőződéssel, hogy a nap nem szaródik el magától.

Sátoros ünnepeken, húsvétkor, karácsonykor, a hangos misén viszont megtelt a meghitt, kis falusi szentély. A padsorok között, de még kint is álltak. Ilyenkor eljöttek Schneiderék is az alsó patakról. Svábok voltak, de Miki fiukkal magyarul játszottunk. Elmesélte egyszer, hogy a róka bejutott a baromfiudvarba egy ásott lyukon, és megevett három kotlót, amitől már nem fért ki a lyukon, amerre jött. A ricsajra felfigyelt Schneider bácsi, és agyonütötte a lompost a kacska kezével. Miki úgy mesélte izgalmaiban magyarul, hogy: „Róka a lyukba bebújta, dombos az oldala lett. Nem lehes-

sen gyere ki!” – ami olyan szárnyas ige lett, hogy itt Neked is elmesélem. Láthatod, a fiatalok mindig hülyék, de én szívesen maradok fiatal.

Schneider bácsi még nem volt bácsi, csak kamasz, amikor bejött a Wehrmacht. Elszökött otthonról, és idősebbnek hazudta magát, csak hogy befogadják ágyútolteléknek a németek. A lelkesedés leírhatatlan volt, ahogy felszabadítóként üdvözölték az elegáns katonákat. Ebben a korban védtelen volt a kardcsörtető propaganda ellen. Férfivá érve jött vissza az orosz fogságból. Hogy hol hagyta a jobb kezét, arról nem akart beszélni. A megmaradt ballal ácsolt szekercével egy vízimalmot a patakra, és lett a falu egyik molnája. Élete főleg a munkából állt. Mindenki az illető anyanyelvén próbált beszélni, amikor lisztes munkaruhájában bejött a faluba. De amikor a templomba jött, megadta a módját. Mindig felvette az ünneplőjét, kifényezte a cipőjét, akkurátusan választékot fésült szőke-ősz hajába, és felcsatolta a műkezét. Ez azért is volt jó, mert nem zsibbadt. A fáterunzert a saját nyelvén mondta. A kabátja ujjából csak az ünnepi protézis látszott ki, egészen pontosan egy faragott, házilag készített fakézre ráhúzott fekete bőrkesztyű. Könyöktől a templomi pad támlájára fektette, és ott tartotta mozdulatlanul a mise végéig. Mi, gyerekek, akik körbejártunk a perselyrúddal, csak néztük, hogy tényleg, nem mozgatja az ujjait. A kesztyű ránc, gyűrődés nélkül feszült rajta, vadonatújnak tűnt. Miki sem beszélt róla, nem volt szabad neki, ami csak fokozta a titkot. Vad történetek keringtek a kézről. Köszöntésnél a bal kezét nyújtotta. Nem tudtuk ki a titkát, de úgy maradt meg a legendáriumban, ahogy feszült rajta a fekete bőrkesztyű!

Eljött megint a karácsony és vele a karácsonyi szünet. Mi, a más városbeli egyetemisták is mind hazajöttünk, hogy átérezzük még egyszer az itthoni ünnepet úgy, mint gyermekkorunkban. Meghitten, békésen, igazian. A karácsonyfát a család együtt díszítette, de ebben benne volt a tovatűnt gyerekkor rég elveszett emléke és az ajándékozás öröme. Ez mostanra nem annyira a meglepetést célozta, mint inkább a gyakorlati hasznot. Téli cipő, meleg sál, kesztyű. Ó, milyen meglepetés, nekem is egy kesztyűt hozott az angyal. Egy elegáns bőrkesztyűt. Vadonatúj, nem volt rajta egy hajlat, egy redő, egy gyűrődés sem, szóval akkor lett kicsomagolva. Köszöntem is meg dicsértem is, hogy milyen meleg és milyen szép, meg egyáltalában az első bőrkesztyűm. Az angyal is belátta, hogy felnőtt a gyerek. Emberszámba kell venni, és ez nem megy egy minőségi bőrkesztyű nélkül.

Erről elméltünk mind az ünnepi asztal körül, csak nekem jelent meg egy másik összefüggés, egy leporolt emlék az egykori karácsonyi miséről, amikor körbejártam a persellyel a templom pad-sorait. Ahogy Schneider bácsi a műkezét ott nyugtatta a padon a fekete kesztyűben. Pont olyanban, mint az én ajándékom most. És így telt békésen a szeretet ünnepe, amikor megszólalt a telefon, mert akkorra már volt olyan.

Egy számomra ismerős és kedves hang hívott, hogy nem látogatnám-e meg, mert ő is itthon van az ünnepek alatt. A ballagásnál ő volt a párom. Nem kellett kétszer mondania. Sok minden sikerült neki az életben, mert a dolgokat egy kellemes mosollyal kezdte.

Az apukájával is jóban voltam. Úgy adott nekem orákulumi tanácsokat, hogy abban benne voltak az ő panaszai is. Ki hogyan akarta érteni. Ott tudtam meg, hogy egy vitában mindig az asszonyé az utolsó szó. Ha utána ő még szeretett volna valamit mondani, az már új vitának tekintendő. Egyszóval, büszke volt a nagy eszére mint második legértékesebb szervére. Hozzám intézte, de nem nekem mondta a mondandóját:

„Mondd, miért nem vagyok én olyan szerencsés az életben, mint te?” – tette fel a kérdést, mintha ő lett volna a dalai láma, amit aztán maga válaszolt meg. „Kezdem mindjárt a végével. Csodáltad-e már a naplementét a havasokban? Csodáltam, mester! Láttad-e már a szirti sast körözni a csúcsok fölött? Láttam. Ábrándoztál-e már a telihold ezüstös fényénél bús, magányos éjjelen? Ábrándoztam, mester. Hát látod, ez az. Elcseszed a drága időt minden szarral, ahelyett hogy megfognád a munka végét!”

Bizonyos férfiúi szövetséget alakított ki velem. Tőle tudtam meg a legújabb perverziót. Az anuális szex!

Az anyukán nem látszott meg, hogy ő viseli a nadrágot, főleg amikor szoknyában volt. Ilyenkor a lányának komoly(talan) konkurenciát jelentett. De a képviselőfánkja is mesés volt, pedig már nem hittünk a mesékben. Mielőtt felvette a telefont, megigazította a haját, biztos, ami biztos, hátha férfi hívja. A hangja is másképpen csilingelt a házon kívül, mint belül, ahol nem is csilingelt. Anyásan örködött a lánya látogatói felett... ne-hogy elmaradjanak. A ház majd elszállt a tisztságtól, de nekem szabad volt cipővel is bemenem. Megsúgom már itt, mint lejjebb látni fogod, kesztyűvel is!

De én mégsem miattuk látogattam őket, hanem... na kiért? Valakiért, aki olyan édes volt,

hogy porcukrot purcolt! Nagyon szép lány volt, az egyik legszebb a Maros mentén, akiért megérte kigyalogni a téli estében a város szélére. De! De! Olyan intellektuális légi fölénnyel volt a potenciális kérőkkel szemben, hogy ez impotenciához vezetett. Mind elbizonytalanodtak tőle, mert ki szereti, ha szemére vetik, hogy nincs két pár töke. Számomra világos volt, hogy ez neki sem jó, ha ennyire félnek tőle. Fennáll a veszély, hogy pártában marad, hacsak nem jön egy legény a gátról, aki gátlástalanul úgy hozzávágja a díványhoz, hogy gátszakadása lesz. Ezzel megoldja a problémáját, eszem a máját. Egy professzionális kiértékelés után a szűrőben csak egy fenotípus maradt, akiről el tudtam képzelni, hogy fel tud nőni a feladat horderejéhez. Ezért mentem el a jeges úton odáig. Lassú víz... is megfagy ilyenkor.

A cipőmet nem kellett levennem. Letettem a kabátomat, sapkám. Megszabadultam a virágcsokortól is. Csak amikor készültem a vadonatúj, jó meleg kesztyűmet levenni, váratlanul balról besuhant a gyerekkori dallam a titokzatos műkézről. Ma sem tudom megmondani, mi esett belém, de egy hirtelen döntéssel olyan hülye lettem, hogy csak na, és csak a bal kesztyűt adtam le az előszobában a mamának. A másikat, minden magyarázat nélkül, magamon hagytam a kellemesen melegre fűtött szobában. Egyébként egy olyan korba kerültünk, amelyikben már voltak felnőttek is közöttünk, de mindig a többiek. Azt képzeltem, hogy a jövő nagyszerű lesz, az én hibámból. A kötelező puszilózások és ölelések után leültettek az asztalhoz, ahol ínycsiklandozóan gőzölgött a forralt bor. Mosolyognom kellett, mert csiklandós volt az ínyem. Meg is fogtam a forró csészét a bal kezemmel, a jobbat pedig decensen az asztalra fektettem. Nem mondom, csúszott a bor a decemberi hangulatban, hagytam magam rábeszélni még egyre, ami után az egyenesen kifeszített ujjú sima kesztyűs kezét a bal kezemmel betettem az ölembe. Közben már javában jópofiskodtam. Nem lehetett nem észrevenni, hogy a mama egy oldal-szőget keres, ahonnan jobban rálát a kezemre, ami ebben a helyzetben csak egy replikája volt Schneider bácsi egykori kezének. Ki tudja, vajon a kezével együtt temették-e el? Végül is a kesztyű majdnem új volt. Mindenesetre úgy fordultam, hogy takarásban maradjon a kíváncsiságuk tárgya. Forgolódtak, keringőztek, de eredménytelenül. Mert elkövettek egy hibát, mindjárt az elején. Nem kérdezték meg, mi történt a kezemmel, aztán meg már nem merték megkérdezni, számomra is már túl késő volt nem viccesnek maradni. Köny-

nyű kaptoson flörtölni, de veszélyes. Így bonyolódott a helyzet tovább. Én meg közben kesztyűs kézzel bántam velük, és rátértem a részletekre arról, hogy is kezelem a fogorvosi tanulmányaimat. Forralt bor ide, forralt bor oda, a kérdés csak ott lebegett súlyosan a cserépkályha táncoló lángjában. Átsiklottam a ki nem mondott valóságon, és tettem a mindenségre. A mindenség meg tehet egy szívességet. A hangulat felforrósodott már, mire a kötelező puszilózások és ölelések után felvettem egykezesen a bal kesztyűmet, feladták sapkám, kabátomat, és miután boldog új esztendő és egy kalap szart kívántunk egymásnak udvariasan a januári vizsgákhoz, azzal köszöntem el, hogy gyereket szeretnék tőle, majd boldogan hazaballagtam a jeges utakon, a város végéről. Minden pocsolyába beleléptem volna, de nem lehetett, mert lassú víz... is befagy ilyenkor.

Másnap, harmadnap és azután sorban jöttek a barátok, ismerősök, és mind a kezemet nézték. Én természetesen kivétel nélkül mindnek kezet nyújtottam, annyira, hogy a kezem egészen megnyúlt. Az esetet annak a titoknak a köde lebegte körül, mint anno Schneider bácsi kezét. (Ködös, mert nebel németül annyit tesz, mint köd!) Ahhoz, hogy ez az időtlen történet fennmaradjon, az kell, hogy én leírjam ide a hosszú kezemmel, betegyem egy könyv két borítólapja közé, Te meg elolvassad itt, ahol vénülő szememmel fényképezem a múltat.

Fácit: Optimizmussal állapítom meg, hogy az udvarlást legjobb hátulról kezdeni, mert ha nem jön be, akkor kezdheted előlről!

Kett Groza János grafikája

Ujj János

HUMOR, AMI A CSÖVÖN KIFÉR

(AVAGY A HUMOR FEKETE MACSKÁJA)

A nagyszalontai születésű, Aradon érettségizett Sz. Benedek István idén, Nagyváradon megjelent *Az ördög nem hallszik* című könyve utolsó (különben azért került oda, mert az alcímeket betűrendbe sorolták!) fejezetének címe a *Tévedés*. Ebből, a *Humorgyűjtögető* alcímmel ellátott könyv fejezetéből idéznék kedvcsinálónak a jövődőlvasóknak három rövid, találó megállapítást: „*Tévedés azt hinni, hogy: Dakar a Párizs szeretője... a himlő az a helyzet, amikor a himlő szeretkezik... az eunuch az unió standard férfija.*”

Ez utóbbi tévedés annál is inkább helytállónak tűnik, mert valahol a könyvben (46. o.) a szerző maga állítja, hogy „*az eunuch nem lehet tökéletes.*” Márpedig az Európai Unió korábbi és jelenlegi vezetői közül valamennyien tökéletesnek, tévedhetetlennek tartják magukat, bármilyen bárgyúságot követnek is el, nyilvánvaló hibát vétenek is regnálásuk idején. (Neveket is lehetne említeni, de a személyiségi jog úgy véd minden politikust, notórius bűnözőt vagy hírhedt terroristát, mint anyaoroszlán a kölykeit, avagy kotló a csibéit. Legfeljebb a keresztnévét lehet említeni. A korábbi büntető törvénykönyvekben szereplő, koronás főkre vonatkozó felségsértés paragrafus a mai liberális jogértelmezésben politikus- vagy bűnöző-sértéssé degenerálódott.)

Azért választottam a *Tévedést*, mert a szerző által említetteket magam is szeretném megtoldani egyvel, éppen a könyvéhez kapcsolódóval. (A kötet alapos, többszöri elolvasása közben jutott eszembe!) Mégpedig avval, hogy tévedés azt hinni, hogy bárki (legyen akár gyorsolvasó) el tudná olvasni a másfél száz oldalas könyvet, mondjuk egy éjszaka, egy nap, de (megkockáztatom) egy hét alatt is. Illetve elolvasni elolvassa, de ugyanúgy jár, mint az a humort kedvelő színházlátogató, aki elmegy például a L'art pour l'art abszurd humort játszó magyar társulat egyetlen előadására. Az abban elhangzott poénok tizede (ha) megmarad agyában! A többi kihull, mint a nagy lyukú rostán, legyen az mag vagy apró gyémántkő. Sz. Benedek István könyvében is minden mondatban ott pukkan a poénbomba, amely felett a felületes (gyors)olvasó átsiklik, mint versenysízó a bukkanón.

Ha valaki rákérdezne, hogy miről szól *Az ördög nem hallszik*, csak azt tudnám válaszolni rá: a humorról. Mert a szerző mindent a humoros oldaláról lát, láttat: az emberi butaságot, állattörténeteket, jeles irodalmi alkotásokat, elferdített közmondásokat, versidézeteiket. És

humor lesz a kifacsart tulajdonnevekből is. Az ilyen magyar nevekből egy kis ízelítő: Koleszt Erika zsírversíró, Pukkatag Géza léggömbkészítő, Érika Zananász gyümölcsáros. Az olvasó meggyőződhet, hogy ennél gazdagabb az orosz, görög vagy japán névfacsaró. Összefüggő, többoldalas szöveg a világirodalmi paródiákat tartalmazó rész (Verne Gyula: Camp Olaj Sorsjege és Emile Z. olala: Terminal).

Sz. Benedek István humora nyelvi humor, mint korábbi hasonló köteteiből már meggyőződhetünk. Kihaszználja a magyar nyelv szinte utolérhetetlen gazdagságát. Az író játszik a szavakkal, azokból humort derűre halmoz. Humora megértéséhez viszont alapvető irodalmi műveltség, földrajzi, némi (francia, angol, olasz, orosz) nyelvi tájékozottság szükséges. (Az oroszban tájékozatlan ugyanúgy elértené a bugyit ígét, mint a kérdezett leányka!)

Alapismeretek nélkül a könyv olvasója olyan, mint ablaktalan szobában, zárt ajtó mellett fekete macskát kergetni. És legfeljebb, a kint kíváncsian szurkoló hallgatóság (avagy önmaga) megnyugtatására, időnként elkiáltani, hogy *megvan*. (Vagyis röhög egy poénon, de a többit elszalasztja!)

Az ördög nem hallszik fekete macskáját csak türelemmel, figyelmes olvasással lehet megfogni. Oda kell figyelni, mert a hátsó borítón olvasható vicc szerint az ördög a mennyország felé vezető úton nem hallszik. A nevetőizmainkat ott is mindenképpen mozgásba hozza.

Magyarázat a címhez (Aperitifnek a kötethez)

Sz. Benedek István:

Elképzelem, hogy egy kilencvenkilenc esztendő, kicsit süket, tisztességben megöszült anyóka, útban a Mennysors felé, megpihen, és szemügyre veszi bóbiskoló útitársait. Látja, hogy egy fekete, patás lény odaoson mindegyikhez, és valamit a fülébe súg. Valamit, amitől kacagásban törnek ki.

– Jé, ez csak az ördög lehet! Figyelmeztetnem kellene a többieket? – töpreng.

– Fiúk, leányok, vigyázat, az ördög nem alszik, és mi a Mennysors felé készülünk!

Egy pillanat múlva győz benne az irigység:

– Hozzám miért nem jött, nekem miért nem mesél vicceket, még ha olyanok is?

A karaván őrangyalainak már így kiált oda:

– Gyerekek, baj van, az ördög nem hallszik!

Szabó István

RICCARDI

EGY ÍRÓ-OLVASÓ TALÁLKOZÓ RÓMÁBAN, 2019 ÁPRILISÁBAN

Jócskán elfáradva csámborogtunk, mikor a Piazza Colonna mellett bementünk egy plázába. Hitvesem elment egy kicsit szétnézni, tehát bőven volt időm. A falakról Alberto Sordi kissé bambán mosolygó képe kért – mintha? – elnézést. Kedves, régi ismerős. A hatalmas, derékszög alakú csarnokban, pont a fordulóban, kisebb csődület. Meg majd' tucatnyi carabinieri tiszt, jellegzetes, a holtportás és tengernagy kombinációjából eredő egyenruhában. Az egyenruhások és az érdeklődők egy rokonszenves úrra figyeltek, aki az asztalnál ült civilben, egy csomó könyvvel és valamivel kevesebb – ez egyszer igazán szép! – fiatal szinyorinával. Kultúrhetérák? Ez igen! Beültem én is a zsinórral határolt szakrális térbe, mert csak ott volt székek. Hát kiderült, hogy ez itt egy könyvbemutató.

A szerző/ünnepelt Roberto Riccardi. A könyv címe: *Detective dell'arte*. Utánanéztem, utólag is, a neten. Ez már a sokadik könyve, ő maga is katonatiszt, pontosabban a csendőrség tábornoka – innen hát a carabinieri hemzsege. A leghátsó, üres sorba zötytyentem le. A szerző érdeklődéssel pillantott rám. Én szintén őrá. Ez megismétlődött néhányszor. Tapsoltam, amikor a többiek. Egy-szer még tovább is. A Mester nyájasan biccentett felém. Én is őfelé. Mikor már elfogyott a könyvek és irodalomrajongók zöme, kezdték összepakolni a székeket. Én, egyedül a leghátsó sorban, ki akartam várni, míg odaérnek. Maradtam. Addig is pihenek. Most már a Mester mintha fokozott érdeklődéssel szemlélt volna engem. Feszengeni kezdtem, torkot kellett köszörülnöm. Köszörültem. Mit csináljak, ha pillanatnyi helyzetemben csak ennyi jutott eszembe olaszul?

Pedig rengeteg talján szót ismerek, például Róma, Calabria, cinquecento, Tintoretto, Torino, Juventus, Bologna, bolognese, spaghetti, makaróni, la bella Italia, Garibaldi és risorgimento, valamint Sophia Loren és Claudia Cardinale. Ja, és Benito Mussolini, a Ciano apósa. Maffia. Dicsekvés nélkül mondhatom, oldalakon át sorolhatnám, még hány ilyen főnevet és igét, főleg főnevet ismerek ezen a szép, dallamos nyelven. De hagyjuk! A bútorzatmozgatók megközelítették támaszpontomat. A Mestert változatlanul első osztályú hölgyek koszorúja zsongta körül. Felálltam, s lesz, ami lesz, enyhén meghajoltam a főszereplő felé, és félhangosan közöltem: Molte grazie! Szélesen elmosolyodott, úgy látszik, jó volt a periférikus látása. És hallása. Ekkor Tuskó Hopkins és Senki Alfonz barátja, Csülök, az író jutott eszembe. Mondjuk, hogy én vagyok Csülök. S magyarul motyogtam: Bezzeg, mi írók, ugye...

Roberto Riccardi 1966. január 21-én született Bari városában. Szakterülete a műkincsvédelem, az illegális műkincs-kereskedelem, -csempészet elleni harc. Igen kedves és magányos nőnemű olvasóimnak ajánlom, keressenek rá a neten. Nem tapasztaltam ugyan magamon alternatív hajlamokat, de Robertónak a tehetségén kívül hihetetlenül, extrán – szextrán – kék szeme van és hozzá sötét haj. S azt is olvastam valahol, hogy kedveli a romantikus hölgyeket és pillanatokat.

Ez az én szerény karácsonyi ajándékom azoknak a szépneműeknek, akik mernek.

Makai Zoltán

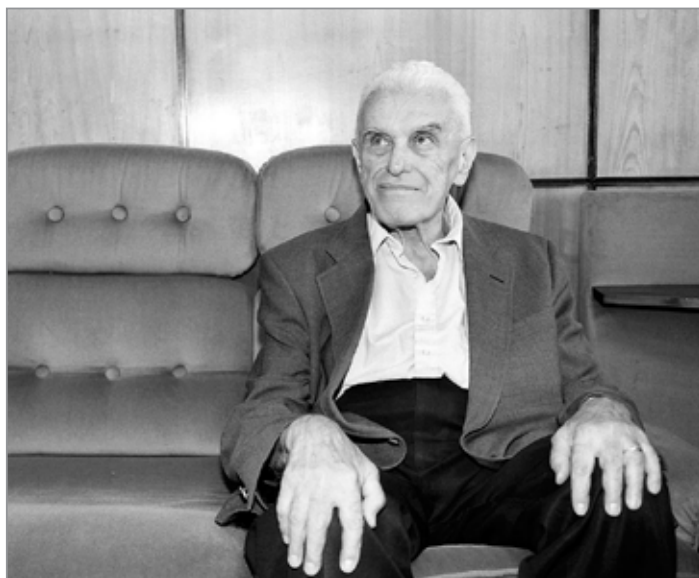
ÉLETÜNK IS EGY NAGY-NAGY JÁTÉK

HARSÁNYI JÁNOS SZÜLETÉSÉNEK 100-IK ÉVFORDULÓJÁRA

Az Amerikai Egyesült Államok Fegyverkorlátozási és Leszerelési Hivatala 1964–1970 között tíz, a játékelmélethez értő matematikust alkalmazott az orosz–amerikai leszerelési tárgyalások előkészítéséhez. Feladatuk olyan stratégia kidolgozása volt, amely révén az USA eredményes tárgyalásokat folytathat a szovjetekkel. A csoport egyik tagja ezen a programon dolgozva alkotta meg a korlátozott vagy nem teljes információjú játékok elméletét, amiért 1994-ben közgazdasági Nobel-díjat kapott. A férfiút Harsányi Jánosnak hívták, aki fél évszázaddal előbb az utolsó pillanatban szökött meg a nyilas deportálás elől.

Harsányi János 1920. május 29-én született Budapesten. Szülei egy évvel születése előtt kikeresztelkedtek a zsidó vallásból, római katolikus hitre térve. Középiskolai tanulmányait a Fasori Evangélikus Gimnáziumban végezte. Kötőnő matematikus volt, és 1937-ben első díjat nyert a matematikai országos középiskolai tanulmányi versenyen.

Az érettségít követően a Pázmány Péter Tudományegyetemen tanult tovább. Kiseb kitérők után 1942-ben gyógyszerész oklevelet szerzett. „Nagyon sokat köszönhetek a Fasori Gimnáziumnak, ahol elsőrendű tanárok és szellemileg nagyon aktív osztálytársak vettek körül.” – emlékezett később Harsányi. Zsidó származása miatt 1944 májusa és novembere között munkaszolgálatra hívták Budapestre. 1945 elején, amikor Ausztriába készültek szállítani, megszökött a pályaudvarról. Sikerkült elrejtőznie a Mária utcai kolostor pincéjében, ahol Raile Jakab szerzetes befogadta és bújtatta. A háború után beiratkozott a bölcsész karra, ahol 1947-ben filozófiából szerzett doktorátust. Ezt követően Szalai Sándor szociológiai intézetében tanársegéd lett. Többször is hangoztatta a kommunista politikai kurzussal szembeni álláspontját, ezért kénytelen volt lemondani állásáról. Miután gyógyszerésztárukat államosították, leendő feleségével, Klauber Annával Ausztriába szöktek.

Néhány hónapig menekülttáborban tartózkodtak, majd sikerült Ausztráliában menedékjogot kapni.

Két év alatt elvégezte Sydneyben a közgazdasági egyetemet. 1956-ban Rockefeller-ösztöndíjat kapott a Stanford Egyetemre az USA-ba. 1958-ban közgazdasági doktorátust szerzett. Ezután Kenneth Arrow Nobel-díjas professzor mellett dolgozott, aki rábeszélte, hogy foglalkozzon matematikai statisztikával.

Pár hónap múlva visszautazott Ausztráliába, ahol a Camberrai Egyetemen tanári állást kapott. 1960-ban újból az USA-ba utazott, ahol a Detroiti Egyetemen kapott állást. 1964-ben a Berkeley Egyetemen tanított, a Business Schoolban. A tanítás mellett kiterjedt kutatást végzett a játékelmélet terén. Harald Kuhn, a Princeton Egyetem tanára ösztönözte őt a játékelmélet mélyebb kutatására. Kuhnnak már több publikációja volt a játékelmélettel kapcsolatban.

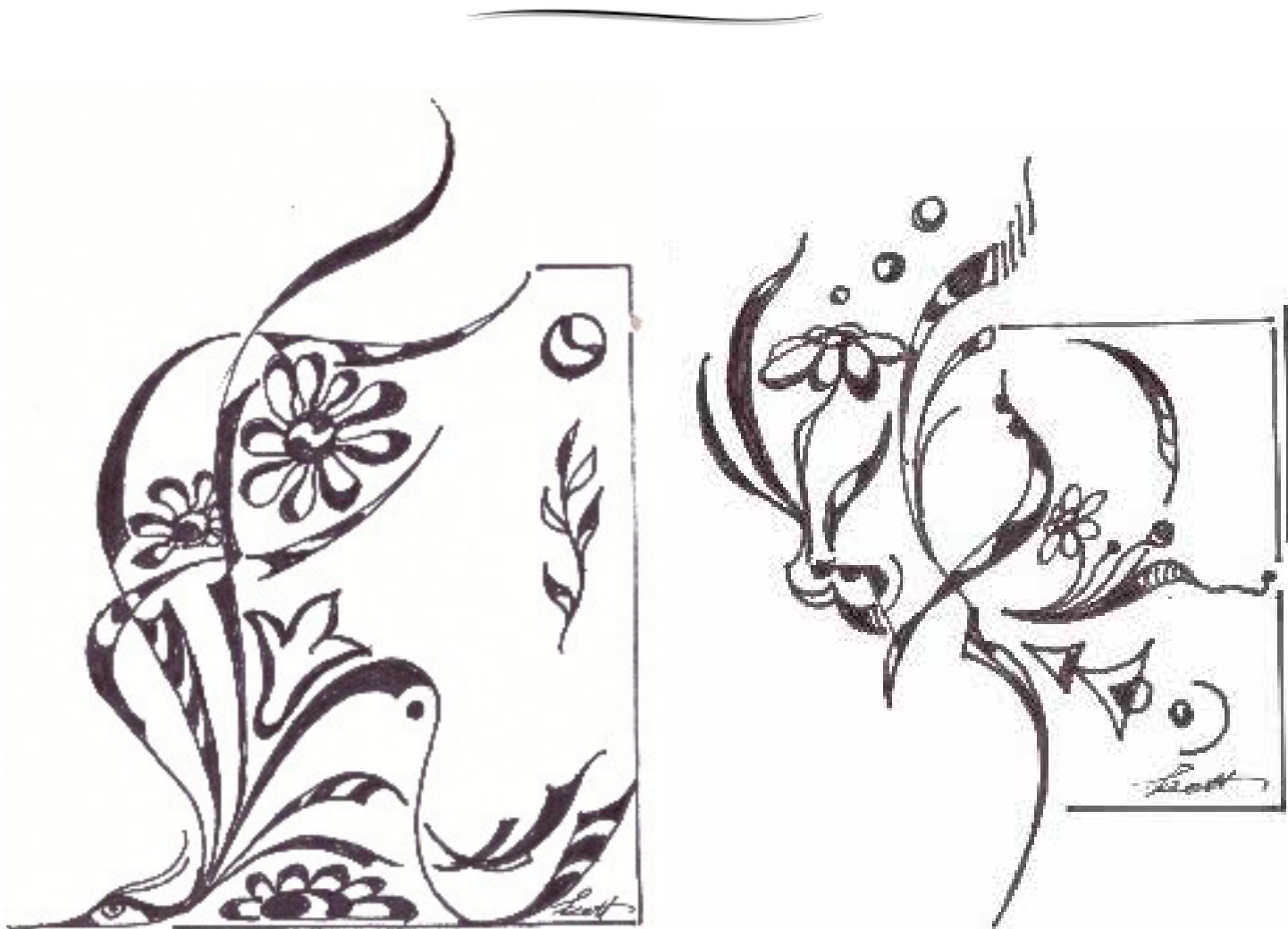
A megoldandó alapproblémát az jelentette, hogy a vetélkedő játékosok többnyire nincsenek minden információ birtokában. Nem ismerik az ellenfél kártyáit (rakétáit stb.) és szándékait sem. Ezért tárgyalniuk kell. Harsányinak sikerült visszazavarnia ezt a problémát Neumann – részle-

gesen informált játékosok –elméletéhez. Ebből lett majd a Nobel-díj 1994-ben. Felkérték, hogy vállaljon szerepet annak a kutatócsapatnak a munkájában, amely az USA-t segítené a leszerelési és fegyverkorlátozási tárgyalásokon. Mindez Johnson elnöksége idején, a kubai válságot követően történt, amikor a két szuperhatalom között rendkívül feszült volt a viszony.

Harsányi a taktikai-stratégiai csoporton belül foglalkozni kezdett a két nagy matematikus, Neumann és Morgenstern által kidolgozott klaszszikus játékelmélettel. Harsányi korlátozott információjú játékelméletében a legmarkánsabb különbség az, hogy a vetélkedő játékos csak korlátozott mértékben ismeri ellenfele céljait és a rendelkezésére álló stratégiai eszközöket. Az elmélet olyan stratégiai helyzeteket elemez, amelyekben az egyes résztvevők nem, vagy csak korlátozott mértékben ismerik egymás szándékait. A játékelmélet által legérintettebb tudományok a matematika, a közgazdaságtan, a szociológia, a pszichológia, a biológia és a számítástechnika. A játékelmélet a stratégiai problémák elmélete.

Analóg helyzetet jelentettek az orosz–amerikai tárgyalások. A szovjet tárgyaló delegáció stratégiai céljain és taktikáján kívül az sem volt ismert, hogy milyen emberekből áll a küldöttség. Olyan modellt kellett tehát kidolgozni, amelynek minden eleméhez hozzá lett rendelve egy valószínűségi érték. Ebből aztán matematikai módszerekkel egzakt módon lehet a problémát megoldani. Harsányi elméletét ma már inkább a gyakorlatban, a gazdasági életben alkalmazzák. A közgazdasági Nobel-díjat 1994-ben a nem kooperatív játékok elméletében az egyensúlyanalízis terén végzett munkásságáért kapta meg. 1995-ben a tudóst a MTA tiszteletbeli doktorává választotta. A Nobel-díjat John Forbes Nashsel és Reinhard Seltonnal megosztva kapta meg.

Harsányi Berkley-ben hunyt el 2000. augusztus 9-én.

Kett Groza János grafikái

Piroska István

A TRIANONI HATÁROKRÓL NEM LEVÉLTÁRI FORRÁSOK ALAPJÁN – TRIANON KESERŰ „HUMORA” –

Decemberben lassan véget ér az összetartozás évének nevezett 2020-as esztendő, amely felkavarta vagy éppenséggel lecsillapította a kerek évfordulóhoz kötődő indulatokat. A témához kapcsolódó írások széles palettáját nem áll szándékomban értékelni, csupán egy kis cikkel bővíteném. Az írás címe az is lehetne: *A Föld forog, az államhatárok pedig az évszázadok folyamán ide-oda csúszkálnak rajta.*

Ha a régmúltba nézünk, a „magyar haza” határait – tudtommal – először a „névtelen jegyző”, Anonymus írta le a *Gesta Hungarorum*-ban, körülrajzolva azt a területet, amelyen Árpád fejedelem vezérletével teremtett magának végleges hazát a honfoglaló magyarság. (Számos történész a Gestát nem tekinti hiteles forrásnak.)

Az ezt követő évszázadokban a geopolitikai helyzet függvényében Hungária területe hol növekedett, hol csökkent, de az 1920. június 4-i csonkítás máig fájó pontunk. Nemcsak a területek elvesztése fájhat az anyaországon kívül és belül, hanem a nemzetállam határain kívül rekedt magyarság sorsa is, azoké, akik áldozatául estek az állami szintre emelt nacionalizmusnak, s elvesztve kulturális és önrendelkezési jogait, másodrendű polgárokká váltak saját szülőföldjükön.

Mint közismert, mindezt hosszú évtizedekig titokzatos hallgatás övezte. Ma a fiatalok talán még tudják azt Trianonról, hogy a békeparancssal elvettek Magyarországtól olyan magyar lakta területet, mint Erdély, az északkeleti és az északnyugati felvidéket, Bácskát és Bánátot, de azt már nem, hogy nyugaton a Lajta-hegység és a Lajta folyó volt a határ, itt is laktak magyarok.

Az idősebbek ennél sokkal tájékozottabbak, egyesek szüleik, nagyszüleik visszaemlékezéseiből arról is tudnak, hogy sokszor az ott lakók számára milyen észszerűtlenül jött létre a határvonal – hol gazdasági érdekekből, hol rosszindulatból, hol a „határhúzogatók” tájékozatlansága okán. Nem egy esetben a frissen létrejött határ-

vonalat szántóföldön, réten, erdőn keresztül, sok helyen udvarokon és kerteken át, patakokat és folyókat átvágva jelölték ki, azzal a rosszul palástolt szándékkal, hogy a főbb közlekedési útvonalak ne kerüljenek megszakítás nélkül Magyarországhoz. Sokszor keletkeztek olyan, vicclapba illő helyzetek, amelyeken akkor dühöngeni vagy sírni lehetett azoknak, akikre ez konkrétan vonatkozott.

A következőkben nem szándékozom leírni a határkitűzés technikáját, anyagi vonzatait, hanem csak olyan eseteket hoznék fel, amikor az egyén vagy egy közösség legalapvetőbb létezési formáját tette tönkre az akkor újonnan meghúzott határ.

Nézzünk egy pár kirívó esetet, az amerikai KATOLIKUS MAGYAROK VASÁRNAPJA című folyóirat 1985. július 23-i számából.

„– Magyaróvár alatt, a volt Albrecht főhercegi uradalomban fekszik Albertkáz mérpusztja. A munkásházak egyikénél egy szabadon álló sütőkemencét találunk. Amikor itt kenyeret sütnék, az asszony magyar területen tartja a sütőlapátot, a kenyér azonban, miután bedugta a kemencébe, osztrák területen sül meg.

– Felsőrönökön a plébánia udvarát vágja át a határ. Az udvar közepén volt a plébánosnak egy járgánya, amelyet ló hajtott, de amikor a ló a hajtórúddal körüljárt, a fele utat osztrák területen kellett megtennie.

– Rábafejes egyik házában a határ elválasztja a kutat a háztól.

– Gólánál a trianoni határt úgy jelölték ki, hogy a községet elválasztották a vasútállomástól. Elszakították színmagyar népét a Muraközzel. A Mura magyar területen is folyik, s a Dráva hol magyar, hol jugoszláv területen. A Dráváról Besemend felé szökik a határ, majd a dél-baranyai földeket keresztül-kasul szeli, Mohács alatt átugrik a Dunán. Dél-Baranya elszakításával Árpád-kori településeket romboltak szét. A mohácsi országúton eperfásor a határ.

– Udvar községnél a házak előtt vonul a trianoni vonal. Virágzó uradalmi gazdálkodást tettek tönkre. A jugoszláv határon felakasztotta magát egy ember. A fa jugoszláv területen állt, de a halott magyar területre lógott, és eltemetése nagy procedúrát vont maga után.

– A magyar, a jugoszláv és a román határ Kiszombornál találkozik. Itt áll a hármashatárkő. A jugoszláv terület csak úgy éri el ezt a szégyenoszlopot, hogy a magyar és román terület közé 15 kilométer hosszú félméteres földsáv ékelődik. Ha ezen a sávon átállítunk egy tehenet, akkor az magyar területen legel, jugoszláv területen fejk, és román területre hullatja trágyáját.”

Kisebbségi igazításokra lehetőség volt, főleg mezőgazdasági területek esetében.

Arad megye nyugati határán érdekes dolgok történtek.

Iratos történetének jó ismerője, Sarusi Mihály Lönny vagy nem lönny című könyvéből idéznék: „Trianon elvett Csanád vármegyéből négy községet (245 négyzetkilométert 23.326 lakossal); e falvak: Kisiratos, Nagylak, Sajtény, Tornya. (...) Kisiratos a trianoni urak – »állítólak« – Csonka-Magyarországnak ítélték, ám a gazdák földje Kürtössel Nagy-Romániába esett volna, mire föl gazduramék átkérték a községet a bukaresti király birodalmába. (...)

(...) Justh János intézte el, hogy Tornya Romániába kerüljön. Az új országhatár a csanádi-aradi megyehatárt váltotta volna föl Tornyánál is, így a zömmel magyar lakosságú falu Magyarországon maradt volna.”

Hiába volt a falvak földműveseinek petíciója, a döntést nem másították meg, a kéréseket nem merték népszavazásra bocsátani.

Abban az esetben, ha a földbirtokos optáns volt (az „optáns” kifejezés azokra a magyar származású vagy magukat magyarnak valló lakosokra vonatkozott, akik a trianoni szerződés után nem fogadták el a román állampolgárságot, és elköltöztek az országból), akkor az illető államnak a területén maradt földekért jóvátételt kellett fizetnie. Az optánsok kárpótlása egy külön írás lehetne, hiszen a magánszemélyek, az egyházak mai visszaigénylési pereinek „elbukása” szorosan összefügg az úgymond „régén teljesített” jóvátételekkel.

Végül idéznék Lloyd George emlékiratából: „Trianonban egyáltalán nem arról volt szó, hogy megtudják, kinek volt igaza, hanem arról, hogy kinek érdeke, hogy igazat adjanak neki. Az egész dokumentáció, melyet szövetségeseink a béketárgyalások alatt rendelkezésünkre bocsátottak, csalo és hazug volt. Mi is hamis alapokon határoztunk.”

A wilsoni elvek elbuktak, az agresszív nemzetállami megnyilvánulások győztek, a nemzetiségek sokadik rangú állampolgárokká váltak. Itt lenne az ideje alkalmazni Occam borotváját nemcsak a határokra, hanem a nemzetállamokban dúló nacionalizmusra is.

Abban bízom, hogy előbb vagy utóbb valóban érvényes lesz a mondás: **Csak az államnak van határa, a nemzetnek nincs.**

Az összetartozás emlékhelye

Piros Dénes

ÉMLÉKEIM A BÁRÓRÓL (1.)

Neuman Ferenc báró 1910-ben született, rövidítve '10. 10. 10-én, tehát idén lett volna 110 éves!

Tekintettel arra, hogy városunkban valóságos Neuman-kultusz alakult ki, én is feleleveníteném a vele kapcsolatos emlékeimet.

Az aradi Katolikus Főgimnáziumban érettségizett, és nagybátyja, az őt nevelő Károly báró tanácsára elvégezte a katonai szolgálatot a gyár közelében lévő kaszárnyában. Egyébként a kevés, róla fennmaradt fényképen is egyenruhát visel.

A folytatásban a nagybácsi, aki 1909-ben alapította a textilgyárat, és évekig nagyszerűen vezette, őt szemelte ki utódjául, felismervén benne azt a tehetséget, melynek birtokában sikeresen átveheti majd az üzem irányítását. E célból az angliai Manchester Technikai Főiskolájára íratta be, ahol a textilszakmában folytatta tanulmányait. Hazatérve, jó ideig a gyárban dolgozva, kiváló szakmunkások irányításával szerzett megfelelő gyakorlatot.

Aztán a '30-as évek közepén vette át előbb a textil-, majd Ede bátyja távozása után a szesz- és élesztőüzem vezetését. Rövid idő alatt teljesen átszervezte előbb a termelési, majd a pénzügyi folyamatokat. Hamar bizonyította rátermettséget.

Gondosan kiválogatta a műszaki személyzetet is. Számos kiváló, külföldi szakembert alkalmazott. Ezeket később személyesen megismertem, mint például báró Stárfeld Aladár mérnököt, technikai igazgatót, aki Budapestről érkezett, vagy Zimmels Phöbus mérnököt, akivel sokat teniszeztem, és aki svájci származású volt.

Édesapámtól, aki 1923–1948 között 25 éven át vezette a belvárosi kis Neuman-palotában levő textillerakat könyvelőségét, sokat tudtam meg a báró eladási stratégiájáról.

A gyár kiváló utazókkal rendelkezett, akik tevékenységük során csak a legjobb szállodákban laktak, a legjobb éttermekben étkeztek, ügyfeleikhez taxival mentek, különböző előnyös üzleti szerződéseket is köthettek szükség esetén – a gyár hírnevére sokat adó bárót méltón képviselve.

Neuman Ferenc egy fiataalkori képen

Hát igen, „*La noblesse oblige!*”

Mivel gyakran jártam én is a lerakatban, világosan emlékszem egyikükre, a fiatalabb Lineberg-re, aki találkozásunkkor mindig kisebb ajándékot adott. A báró szintén példát mutatott. Munka iránti szeretete és komolysága abban is megnyilvánult, hogy minden reggel már 6 órakor sorra látogatta az üzemrészeket, személyesen tájékozódva mindenről.

Megbecsülte alkalmazottait, és kedvenc jelszavát – *leben und leben lassen* (élni és élni hagyni) – alkalmazva, jól meg is fizette őket. Így nem véletlenül lett hamarosan mindenki „Feri bárója”.

Manchester tanulmányai során megismerte az angol labdarúgást is, a klubok világát, és a híres londoni Arsenal csapatának lett a szurkolója. Amikor a harmincas években visszatért Aradra, az AMTE együttesét támogatta bőkezűen.

Miután a háborút követően ennek az újjáalakult vezetőségbe nem választották be, elhatározta, hogy 1945. április 18-án saját csapatot alapít. Sze-

rencsémre az e célból összehívott kis gyűlésen én is részt vettem.

És rövid egy év alatt megszületett az akkori legjobb erdélyi játékosokból álló ITA, amelyben olyan klasszis labdarúgók játszottak, mint Pecsovszky, Lóránt, Tóth III. vagy Bonyhádi.

Felépült az akkor egyedülálló, betonlelátókkal övezett, remek gyepszőnyegű stadion. Aradon volt a sokszoros magyar válogatott edző, Opatá Zoltán is.

Az 1946–47-es bajnokságot toronymagasan megnyerő csapat sikere mellett akadtak azonban kisebb-nagyobb gondok is. Például már az őszi kezdéskor egyre gyakrabban érkeztek a hírek arról, hogy egyes játékosok túl sokáig szórakoznak az aradi éjszakában. Az edző megbeszélést hívott össze, amelyen a báró is részt vett. „Fiúk, én megértem önöket, hogy szeretik az életet, hiszen magam is fiatal vagyok. – kezdte el – Senki sem akar magukból apácákat nevelni, de itt másról is szó van. Ezért a mérkőzések előtti estéket lehetőleg töltsék otthon, térjenek idejében nyugovóra és... egyedül!” A baráti hang megtette hatását. Amikor pedig leigazolták Kostas Humis fővárosi csatárt, senki sem értette, miért volt erre szükség, hiszen Bonyhádinak bérelt helye volt a csapatban. A báró ezt is megmagyarázta: „Inkább nálunk üljön a csempadon, mintsem más csapatnak rúgja a góljait...”

De Bonyhádinak sem ízlettek az előírt futóedzések, kényelmeskedett. Végül Opatá megunt a lazálását, és kijelentette, hogy a következő mérkőzésen nem játszik. A báró, akinek Bonyi volt a kedvence, megpróbálta puhítani őt, de az edző nem engedett: „Az összeállítást én döntöm el, és felelek érte. Ha veszítünk, beadom a lemondásomat.” Persze nem veszítettek, ő pedig maradt. De nem sokáig, ugyanis az őszi bajnokság megnyerése előtt bejelentette távozási szándékát.

A bárót meglepte a dolog. „Itt kell őt tartani – mondta –, vegyünk neki színházbérletet, ismerlessék meg egy-két szép hölgygel, hátha meglágyul a 45 éves agglegény.” Hát nem lágyult meg, és karácsonykor visszament Budapestre.

Hamar meglelt az új edző, Blum Zoltán, aki játékos társa volt Opatának. Már kezdetben közölte, hogy új játéktílust vezet be, melynek lényege a merev védekezés helyetti támadó, gólra törő játék, vagyis „célfutball” helyett „szép futball” fog következni.

Eleinte nem is volt baj, de aztán a húsvéti tornán a vendég magyar bajnok Újpest 3–0-ra simán legyőzte az aradiakat, sőt a bajnokság folytatásában a fővárosi Carmentől is kikaptak egy kínos 5–2-es

eredménnyel. Ekkor betelt a pohár. „Ez nem szépségverseny – jelentette ki a báró –, a győzelem a fontos!” Felszólította az edzőt, hogy térjenek vissza a régi, bevált stílusra.

Blum megmakacsolta magát, és elment.

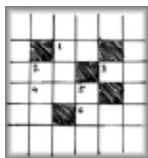
Szerencsére ez már a bajnokság végén történt; az ITA simán megnyerte az első kiírást.

A távozások azonban folytatódtak, Lóránt, Tóth III. és Mészáros is elmentek, de ennek dacára meglelt a második, 1947–48-as bajnoki cím is.

Erre én magam is szívesen gondolok vissza, mivel szintén két kellemes emlékem fűződik hozzá. 1947 szeptemberében Arad ifjúsági teniszbajnokaként először vettem részt a bukaresti országos bajnokságon. Remekül ment a játék, az elődöntőben újra győztem kolozsvári ellenfelemmel szemben. Mérkőzés után boldogan vettem fel vadonatúj ITA melegítőt, amikor a pálya szélén álló edzőm, Grünwald Imre mellett megpillantottam a bárót. Hozzájuk mentem, illedelmesen meghajoltam előtte. A báró kezét nyújtva szólt hozzám: „Gratulálok, kis Piros! Örülök, hogy kijöttem a versenyre, láttam az utolsó labdameneteket. Úgyesen népszerűsítéd a klubot és a gyáramat. Remélem, a döntőt is megnyered!” Aztán edzőm felé fordulva megjegyezte: „Ugye, megszavazunk számára egy kis prémiumot? Majd otthon kap egy 10 frottírtörülközőből álló kis csomagot!” Erre mindhárman elmosolyogtunk.

A második kis esemény már később, 1948 áprilisában, nyolcadik gimnazista koromban történt. Osztályunk elhatározta, hogy a közelgő érettségi vizsgánk tablójának és egy retyezati kirándulás kiadásainak fedezésére gyűjtést rendez. E célból az aradi Munkakamara termeiben egy nagyszabású, általunk készített műsorral egybekötött Tavasi Táncestély elnevezésű bált szándékoztunk rendezni. Elhatároztuk, hogy a bárót is meghívjuk, és Deme Gitta, valamint Stárcsevics Irén osztálytársaimmal kimentünk a gyárba. Szerencsére az irodájában tartózkodott. Kedvesen fogadott bennünket. Mivel már ismertem őt, én nyújtottam át a meghívót. Előbb megdicsérte a kezdeményezésünket, és közölte, hogy ott lesz a bálunkon, sőt hozzátette mosolyogva, hogy első táncára a jelenlevő két lány valamelyikét fogja felkérni. De addig is, mondta távozásunkkor, vegyenek át egy kis borítékot a pénztárnál...

Ki gondolta akkor, hogy pontosan két hónap múlva, 1948. június 11-én máról holnapra megfosztják minden vagyonától, és megalázottan, szökve fog elmenni az az ember, aki mindig csak adott, és sohasem kért, és aki annyi jót tett városunkért.

Brittich Erzsébet

AZ ALFÖLD FESTŐJE

Vízszintes: 1. A mellékelt reprodukción látható kép festője (1861–1949) 13. Téli csapatsport 14. Élőlényeket másol 15. Amper 16. Valaminek az ellenértéke 17. **Vízsz. 1. szülővárosa** 19. Háziállat lakóhelye 20. Egyiptomi napisten 21. Szent rövidítése, angolul 22. Nitrogén vj. 23. Összerogy 25. Oxigén vj. 26. **Vízsz. 1. élete alkonyán ennek a városnak a közelében levő tanyáján élt és alkotott** 30. Lefelé 31. Azonos mássalhangzók 33. Félig-meddig agitál! 34. Tárgyrag 35. Kipling óriáskígyója 36. Olaszország autójelke 37. **Vízsz. 1. leghíresebb festményének címe (többször is megfestette a témát)** 43. Bagdad lakója 44. Kötszó 45. Fölé 46. Kén vj. 47. Görög betű (kétszer) 49. **Vízsz. 1. híres képe** 53. A bátyám, nagybátyám felesége, népiesen 56. Jód vj. 57. Tiszteletdíj szolgáló serleg

Függőleges: 1. Perszephoné leánykori neve 2. Kaluga folyója 3. Téli sport (ék. h.) 4. Zorro betűjele 5. Takaró egynemű betűi 6. „Zsibongó hadával a völgyben...” (Arany J.: Szondi két apródja) 7. Jövendőmondó 8. Puha fém 9. Gumiobjektív, ráközelítés (ék. f.) 10. Kétjegyű mássalhangzó 11. Spanyolország autójelke 12. Egyfajta állataiknak a csoportja 13. **A mellékelt reprodukción látható festmény címe (1906–1907)** 17. Bolgár cigarettamárka 18. Nemzetközi vészjelzés 19. Idegen olaj (ék. f.) 21. Csak félig szalma! 24. Magyar zenész és humorista: ... András 26. Kén vj. 27. ... csillagok (regény és film címe) 28. Nikkel és jód vj. 29. Női becenév 32. Vasúti elágazás Békéscsaba közelében 35. D-vel a végén: kőből készült boltív 38. Végtag 39. Indíték 40. Fekete István fecskéje 41. Trombitahang 42. A bibliai Ádám 48. Oxigén, itrium és kálium vj. 49. Vanádium és molibdén vj. 50. Hidrogén, jód és oxigén vj. 51. Szomorú (ék. h.) 52. Indulatszó 54. To ... (menni, angolul) 55. Költői sóhaj 58. Deutérium vj. 59. Liter rövid.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13					14							15
16				17				18			19	
20			21		22		23			24		
25		26		27	28		29			30		
31	32		33				34		35			36
37		38	39			40		41			42	
43						44		45			46	
47			48		49		50			51		52
53		54		55			56		57			
58						58		59				

Októberi keresztrejtvényünk megfejtései:

Vízszintes: 1. Bartók Béla 16. Nagyszentmiklós 23. és 33. Cantata Profana 50. Berény Róbert

PEDAGÓGUSOKRA EMLÉKEZÜNK

Pedagógustól búcsúzni... különös dolog. Mert óhatatlanul feltörnek az emlékek, lassan minden megszépül, és marad a néhány – tíz, száz, esetleg több száz – egykori tanítvány pár perces gondolata, hogy milyen is volt akkor, mit is mondott, miért dicsért vagy marasztalt el.

Idén ősszel sajnos több magyar oktatótól búcsúztunk Aradon és a megyében. Utólagos jegyzadás: anyanyelvünkön való oktatásért mindegyiküknek JELES.

KRUZSICS LÁSZLÓ (1932–2020) technológia-tanár volt az aradi Kossuth utcai 5-ös, majd iskolaegyesítés révén az 1-es Általános Iskolában. Végig második, sokszor talán akár első otthona volt a tanműhely, ahol nagy volt a rend, a tisztaság és a fegyelem. Lelkes ifjúként 16 éves korában hazafias vasútépítésre jelentkezett, majd katonaként tengerész volt. De a technika elemi ismeretének átadása – az hivatása volt. Minden fiú megtanult fúrni, faragni, reszelni. Belőlük biztos jó férjek lettek, akik felnőttként otthon mindent megjavítottak.

A fénypontját „élő” aradi órágyárba vitte a nagyobb diákokat – fiúkat, lányokat – gyakorlatra, akik ott megtanulhatták az üzemi munkafegyelmet.

Nem tudom, hányat, de nagyon sok magyar verset tudott. Amikor már belefáradtunk a sok hivatalos rendezvénybe, Laci szavalódélutánra hívott bennünket: mindenki olvassa fel, vagy mondja el egyik kedves versét. Ő rendszerint ilyenkor Radnóti-verset mondott. Kívülről és átéléssel.

SZABÓ JÁROCZKY LÁSZLÓ (1953–2020) magyar nyelv és irodalom szakos tanár volt, a Marosvásárhelyi Főiskolán magyar és román szakon végzett, majd egy ideig Maros megyében tanított. Első feleségét – ennek hirtelen támadt betegsége után – 30 éves korában elvesztette. Arad megyében egy évig Majláthfalván tanított, majd a 21-es (Aurel Vlaicu) Általános Iskola tanára lett, és évekig a magyar tagozat vezetője volt.

Ő volt az, akire mindig számítani lehetett. Az iskolában, a magyartanárok munkaközösségében vagy a közelet bármely területén. Talán tíz évig ő volt az egyetlen férfi magyar szakos tanár a megyében, ezért sokszor hallhatta, hogy gyere, menj, csináld! De ezekre mindig őszintén igenlő válasza volt. Évek óta tartó súlyos betegsége alatt is könyveinket, fordításainkat javította, véleményezte, akár magyar, akár román nyelvűek voltak azok. S a végén mindig Laci köszönte meg, hogy elfoglaltságot, munkát adtunk neki, bízunk munkaképességében. Pedig négy éven át lélegeztetőgépen

Az, hogy az iskola – és benne a tanár – milyen volt, csak jó tíz évvel az iskola elvégzése után kezd kiderülni.

A tanár nem is tudja – fogalma sincs –, hogy mikor hat igazán a növendékre, egy gesztussal, egy szóval, odavetett tréfás felmondattal.

Németh László

volt. A legnagyobb örömet azonban négy unokája jelentette.

Hiányát sokan érezzük – pedagógusok, szülők, egykori tanítványok, magyar civil szervezetek és természetesen családja.

AMTMANN KÁROLY (1934–2020) Aradon született, itt végezte el az állat-egészségügyi főiskolát, majd Kolozsváron teljesítette ki tanulmányait. 1957-ben Kisiratosra került kémia-biológia szakos tanárként, ahol (nyugdíjba vonulásig) 1995-ig becsülettel végezte munkáját. Városban nevelkedett fiatalként került falusi környezetbe, de gyorsan beilleszkedett, megkedvelte az ottani embereket, hamar barátokra talált, pedig mostoha körülmények között (az iskola egyik szegletében) lakott. A helyi csapatban futballozott, később edzője is volt a csapatnak. Feleségül vette Magyar Mária helybéli tanítónőt, akivel leélte életét. Egyetlen fiúgyermekük, Artúr, Magyarországon él. Az iskolában a tanítás mellett sok mindennel foglalkozott, a gyermekeket gyakorlati nevelésben részesítette. Többek között galambfarmot, nyúltenyészetet, didaktikai kertet, mini üvegházakat működtetett. Kosárlabdacsapatot nevelt ki, az iskola fiúcsapata megyei első volt korosztályában.

Középiskolákba elkerült, kisiratosi diákok mind remekeltek kémiából. Szigorú, igazságos tanár és ember volt. Ezt az emléket hagyta egykori tanítványaiban és általában Kisiratoson. Aradról „Szumi” névvel érkezett, Kisiratoson, a Máltai Idősek Otthonából mint „Amtmann tanár bácsi” távozott 86 évesen. Béke poraira!

AMTMANN MÁRIA (szül. Magyar)(1936–2020) Kisiratoson született. Az aradi Tanítóképzőben végezte tanulmányait, majd szülőfalujába került, ahol 1955-től nyugdíjazásáig, 35 éven át tanított abban az iskolában, amely ma Páter Godó Mihály nevét viseli. Nevelői munkáját a pontosság, igényesség, gyermekszeretet jellemezte. Nem volt igaz esetében az ismert mondás, hogy „senki sem próféta a saját hazájában”. Gyorsan kivívta a szülők és diákok tiszteletét. Így vált mindenki „Marika tanító nénijévé”. Amtmann Károly, kémia-biológia szakos, szintén kisiratosi tanár felesége lett. Sokoldalúságát hasznosította nemcsak az iskolában, hanem a falu életében is. Felnőtt, amatőr színjátszó csoportban szerepelt, néptáncot, népdalt tanított a fiataloknak. Iskolai ünnepek, rendezvények alkalmával kitűnően szerepeltek tanítványai.

Marika tanító néni emlékét sok diákgeneráció egy életre szívébe zárta. 2020. november 2-án, férje temetésének másnapján hunyt el a Kisiratosi Máltai Idősek Otthonában. Nyugodjon békében!

PÉTER ANDRÁS (1948–2020) matematika szakos tanár volt, nagyiratosi származású. Kevés pedagógusnak adatott meg az a lehetőség, ami neki: két iskola diákja volt (Nagyiratos, majd az aradi 3-as, a Csiky Gergely Főgimnázium jogelődje), és később mindkétben matematikát tanított. Mi több, mindkét egykori iskolájának igazgatója is volt. Kovács Mihály (legendának számító Miska bácsi) tanítványa volt a középiskolában, majd a Temesvári Tudományegyetemen végezte a matematika szakot 1971-ben. Zerinden kezdett tanítani, majd szülőfalujába került, onnan pedig az egyre jobban vergődő alma materünkbe. Az 1989-es események után beszéltük rá többször, hogy vállalja el az éledő, visszaalakuló magyar líceum igazgatását. Igazából azonban a matematika tanítása, a tehetséggondozás, a pedagógusi közélet érdekelte legjobban. Az aradi magyar rendezvények rendszeres résztvevőjeként nagyon szeretett beszélgetni egykori tanítványaival. Emlékezett a régi vicces vagy komoly eseményekre, diákjai hazai vagy határon túli eredményes szerepléseire. Kollégáinak, szülőknak, tanítványainak példakép volt, aki őrten hagyott maga után.

Matekovits Mihály, Almási Vince

NYUGATI JELEN családod NAPILAPJA!

Az előfizetési feltételekről érdeklődjön a 0257-280-751-es telefonszámon.

A Szövetség nonprofit jellegű, alapítványi kiadvány, önkéntes adományokból tartja fenn magát. A szerkesztők, szerzők honoráriumában nem részesülnek, a jövőre vonatkozóan sem ígérhetünk, köszöneten kívül, más elismerést.

**KERESSÉK, OLVASSÁK,
TÁMOGASSÁK
A SZÖVÉTNEKET!**

LAPZÁRTA

A következő, februári számunk lapzárta január 25.; a megjelenést február 20-ra tervezzük.

Köszönjük

Blaskó Lajos (Ortoforum Kft.),
Brauch Magda,
Budai Tibor,
Czédly Piroska,
Koreck Aladár,
Mandl Marietta,
Mészáros Dávid,
Retezár József (Sinter Stop Kft.),
Tatár Etelka

nagylelkű támogatását.

Szövetségnek

Aradi Kulturális Szemle
XXIV. évfolyam, 6. (139.) szám

Kiadja:

Alma Mater Alapítvány, Arad

Web: www.almamaterarad.ro

Bankszámlaszámok:

RON: RO26 BRDE 020S V018 6677 0200

EUR: RO96 BRDE 020S V019 7886 0200

USD: RO20 BRDE 020S V020 2403 0200

HUF: RO71 BRDE 020S V032 8983 0200

Postacím:

310085 Arad

Str. Vârful cu dor nr. 22

Tel: +40/740-955132

+40/257-281140

E-mail: juhaszbela50@gmail.com

ISSN 1454 282 X

Főszerkesztő:

Juhász Béla

Szerkesztőbizottság:

Fekete Réka, Kocsik Krisztina, Matekovits
Mihály, Pataky Lehel Zolt, Puskel Péter,
Rudolf Ágnes, Siska-Szabó Hajnalka,
Kurunczi Ferenc, Szilvágyi Zolt,
Ujj János

Lapadminisztráció és terjesztés:

Szász Eszter

Korrektúra, technikai szerkesztés:

Rudolf Ágnes

Képszerkesztés: Allerhand István

Rovatcím-grafikák:

Fritz Mihály, Kettő Groza János,
Móré-Sághi Annamária

Címlapon: Decembri fények – anno

(László Ferenc felvétele)

A hátsó borítón: Havazás után

(Kurunczi Ferenc felvétele)

A terjesztésben együttműködnek:

Almási Vince, Back Mária, Bartók Mária,
Brittich Erzsébet, Czeglédi Judit, Erdélyi
Ildikó, Gnant János, Jerger Orsolya,
Koreck Aladár, Molnár Andrea, Piroksa
István, Szilvágyi Sándor, Tóth Hajnalka,
Tóthpál Renáta, Zilahy András

Olvásóink megtalálják a Szövetségnek a Jelen könyvesboltban, az egykori Tulipán melletti Souvenir Arad ajándékboltban, valamint egyházainknál és terjesztőinknél.

Nyomdai munkák: Trinom Kft.

VÁLOGATÁS COCIUBA EDIT FALIKÁRPITJAIBÓL

Kosztolányi Dezső
SZERENÁD

A kormos égből lágy fehérség
szitálja le üres porát.
Dideregve járok ablakodnál
a hófehér nagy úton át.
S amint megyek itt éji órán,
lépésem mégsem hallható,
mert zsongva, súgva, és zenélve
hallkan szitál alá a hó.

S körülvesz engem, zordon árnyat
egy hófehér, szelíd világ:
angyalpárnáknak tollpihéje,
zengő, szelíd melódiák,
habpárma selymén szunnyadó arc,
mít angyalok fényszárnya ó,
mínek szelíded altatóul,
hallkan zenél a tiszta hó.

Oly mély a csend, a város alszik,
mind járjatok lábujjhegyen!
Pihék, zenéljete ti néki,
hogy álma rózsásabb legyen.
Egy hófehér hálószobává
változz át csendes utca, ó!
Fehér rózsákként hullj az éjben
reá, te szálló, tiszta hó!

